

Yrittäjyysasenteiden kehittyminen
yrittäjyysluokalla
Case: Riihenmäen koulu

Papinoja, Emilia

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Tikkurila

Yrittäjyysasenteiden kehittyminen yrittäjyysluokalla
Case: Riihenmäen koulu

Papinoja Emilia
Liiketalouden koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Helmikuu, 2011

Papinoja Emilia

**Yrittäjyysasenteiden kehittyminen yrittäjyysluokalla
Case: Riihenmäen koulu**

Vuosi 2011

Sivumäärä 50

Tämä opinnäytetyö tutkii Mäntsälän Riihenmäen koulun vuonna 2008 aloittaneen yrittäjyysluokan oppilaiden yrittäjyysasenteiden kehitystä. Opinnäytetyö on jatkoa vuonna 2008 Riihenmäen koulun yrittäjyysluokan oppilaiden yrittäjyysasenteita, opintojen alussa, kartoittaneelle kyselytutkimukselle. Opinnäytetyössä kartoitettiin kyselyn avulla oppilaiden tämänhetkiset minäkäsitykset, motiivit sekä asenteet yrittäjyyttä kohtaan. Lopuksi saatuja tuloksia verrattiin aikaisemmin tehdyn tutkimuksen tuloksiin. Tutkimus toteutettiin yrittäjyysluokan lisäksi sen rinnakkaisluokalle, jotta yrittäjyysluokan tuloksille saatiin vertailukohde. Yrittäjyysluokan oppilailta kysyttiin lisäksi heidän mielipiteitään yrittäjyysluokan toiminnasta.

Työn teoreettisessa viitekehyksessä tarkastellaan yrittäjyyden muotoja, yrittäjyyden ominaispiirteitä, asenteita sekä motiiveja yrittäjyyttä kohtaan. Lisäksi osiossa tarkastellaan yrittäjyyskasvatusta peruskoulun, yritys yhteistyön sekä opettajan roolin näkökulmasta. Teoriaosiossa tarkastellaan myös yrittäjyyskasvatusta tukevan yhdistyksen tarjoamia opinto-ohjelmia. Opinnäytetyön empiirinen osa toteutettiin kyselylomakkeella tutkimukseen osallistuvien luokkien oppilailla lokakuussa 2010. Tutkimus suoritettiin kvantitatiivisena eli määrällisenä tutkimuksena. Tutkimuksessa hyödynnettiin avoimia sekä Likertin-asteikollisia kysymyksiä. Analysoinnin tukena käytettiin Excel-taulukkolaskentaohjelmaa. Tutkimukseen osallistui yrittäjyysluokalta 18 ja verrokkiluokalta 18 vastaajaa.

Tutkimuksessa saatujen tulosten mukaan tutkimukseen osallistuneiden yrittäjyysluokan oppilaiden asenteet yrittäjyyttä kohtaan ovat kehittyneet kahden vuoden aikana. Yrittäjyysluokan oppilaat ovat saaneet konkreettista kokemusta yrittäjyydestä ja heidän kokemuksensa asiaan liittyen ovat lisääntyneet. Yrittäjyyskasvatuksen myötä yrittäjyysluokan oppilaiden ajatukset yrittäjäksi ryhtymiselle ovat realisoituneet. Yrittäjyysluokan oppilailla on nyt kehittyneempi, todenmukaisempi ja yhteneväisempi käsitys työelämän yrittäjyydestä kuin muutama vuosi sitten.

Asiasanat: Yrittäjyysluokka, yrittäjyyden muodot, yrittäjyysasenteet, yrittäjyyden motiivit, yrittäjyyskasvatusta

Papinoja Emilia

**The development of entrepreneurial attitudes at entrepreneurship class
Case: Riihenmäki School**

Year	2011	Pages	50
------	------	-------	----

The purpose of this Bachelor's thesis was to study the development of entrepreneur attitudes of the entrepreneurship class which was founded in 2008 of the Riihenmäki school of Mäntsälä. This thesis is an addition to a study which was carried out in 2008 showing the attitudes towards entrepreneurship at the beginning of entrepreneurship class studies at Riihenmäki School. The aim of this thesis was to find out how studying in the entrepreneurship class has influenced entrepreneurship attitudes in the entrepreneurship class. The focus was on the following questions; what are the current motives and attitudes toward entrepreneurship and students' self-image. Finally the results obtained were compared to the results of the study carried out in 2008. The study was carried out to the entrepreneurship class and also to its parallel class to enable comparison between the groups. The pupils of entrepreneurship class were also asked about their views of the function of the entrepreneurship class.

The theoretical section of the thesis defines the terms that were essential for the survey. The focus was on the forms, characteristics, attitudes and motives of entrepreneurship. The section also covers an entrepreneurship education from the point of view of the upper level of comprehensive school, co-operation with companies and the role of the teacher. In the theoretical section there is also a part that reviews an association supporting entrepreneurship education in different curriculums. The empirical section of the thesis was carried out through a survey among the classes taking part in the study October 2010. The survey was carried out as a quantitative study. The survey included open questions and multiple choice questions. Excel spreadsheet application was used to analyze the results of the study. There were 18 entrepreneurship class pupils and 18 parallel class pupils taking part in this study.

The results from the study show that entrepreneur attitudes of the pupils of the entrepreneurship class have developed during two years. The pupils of the entrepreneurship class have got concrete experience of entrepreneurship. In the course of their education the pupils have become more realistic whit their thoughts of becoming an entrepreneur. The pupils of the entrepreneurship class now have an idea about entrepreneurship in working life which is more advanced, more realistic and more congruent than a few years ago.

Key words: Entrepreneurship class, forms of entrepreneurship, entrepreneur attitudes, motives of entrepreneurship, entrepreneurship education

Sisällys

1	JOHDANTO.....	6
1.1	Tutkimuksen tausta	6
1.2	Riihenmäen koulun yrittäjyysluokka	7
1.3	Tutkimuksen tarkoitus ja tarve	9
1.4	Teoreettinen viitekehys.....	9
2	YRITTÄJYYS	9
2.1	Yrittäjyys Suomessa.....	10
2.2	Yrittäjyyden muodot.....	10
2.3	Yrittäjyyden ominaispiirteet	11
2.4	Yrittäjyysasenteet	12
2.5	Yrittäjyyden motiivit	13
2.6	Yrittäjyyskasvatus.....	14
2.6.1	Yrittäjyyskasvatus peruskoulussa	14
2.6.2	Yritysyhteistyö	15
2.6.3	Opetus ja opettajan rooli	16
2.6.4	NY-toiminta	16
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	17
3.1	Kohderyhmä	18
3.2	Tutkimus- ja aineistonkeruumenetelmä	18
3.3	Kyselylomake	18
3.4	Tutkimus Riihenmäen koululla	19
3.5	Aineiston käsittely	20
3.6	Tutkimuksen luotettavuus	20
4	TULOSTEN ESITTÄMINEN JA ANALYSOINTI	21
4.1	Yrittäjyyden motiivit	21
4.2	Asenteet yrittäjyydestä	27
4.3	Yrittäjyyden ominaispiirteet	34
4.4	Yrittäjyysluokan toimivuus	37
5	POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	40
	LÄHTEET	43
	KUVIOLUETTELO.....	45
	TAULUKKOLUETTELO	45
	LIITTEET	46

1 JOHDANTO

Suomalaisten asenteet ovat muuttuneet yrittäjyysmyönteisemmiksi nopean muutoksen, yritys-toimintaa kannustavien myönteisten suhdanteiden, yrittäjyyskasvatuksen vahvistamisen sekä opettajien koulutuksen ansiosta. Yrityksissä syntyy merkittävä osa innovaatioista, jotka yleensä kaupallistetaan ja levitetään yritystoiminnan avulla. Nuorilla on osaamista, ideoita ja kykyä, mitä tulisi hyödyntää paremmin. (Opetusministeriö 2009, 12-13.)

”Yrittäjyyskasvatus on ollut Suomessa kaikkia kouluasteita koskevana aihealueena opetus-suunnitelmien perusteissa jo kymmenen vuoden ajan” (Ristimäki 2004, 9).

Opinnäytetyön toimeksiantaja on Mäntsälän Riihenmäen koulu ja tutkimuskohteena vuonna 2008 aloittaneen yrittäjyysluokan oppilaat. Syksyllä 2008 koulun yrittäjyysluokalle sekä sen rinnakkaisluokalle toteutettiin kyselytutkimus, jossa tavoitteena oli selvittää, millaisia mielikuvia oppilailla oli yrittäjyydestä koulunkäyntinsä alussa (Hakala 2009, 21). Rinnakkaisluokka otettiin alkuperäiseen tutkimukseen mukaan, jotta yrittäjyysluokan tuloksille saatiin vertailukohde. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää yrittäjyyskasvatuksen vaikutus yrittäjyysluokan oppilaiden yrittäjyysasenteisiin kahden vuoden jälkeen. Tutkimuksen tarkasteltiin yrittäjyysasenteita kehityksen näkökulmasta, kehityksen selvittämisen mahdollisesti kahden eri tutkimuksen tulosten keskinäinen vertailu. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää oppilaiden tämän hetkiset motiivit ja asenteet yrittäjyyttä kohtaan, minäkäsitykset sekä yrittäjyysluokan oppilaiden mielipiteet yrittäjyysaktivoinnista. Kyselytutkimus toteutettiin vuoden 2010 lokakuussa, jolloin oppilaat olivat 9. luokalla.

1.1 Tutkimuksen tausta

Toukokuussa 2009 valmistui Laurea-ammattikorkeakoulun palvelujen tuottamisen ja johtamisen koulutusohjelman opiskelijan, Susanna Hakalan, opinnäytetyö: NUORI YRITTÄJÄ Kyselytutkimus Riihenmäen koulun yrittäjyysluokan oppilaiden yrittäjyysasenteista. Tutkimuksessa oli tavoitteena kartoittaa Mäntsälän Riihenmäen koulun ensimmäisellä yrittäjyysluokalla opiskelevien oppilaiden yrittäjyysasenteita. (Hakala 2009, 5.)

Syksyllä 2008 Riihenmäen koulun yrittäjyysluokalle tehtiin kyselytutkimus, jonka tavoite oli selvittää, millaisia mielikuvia oppilailla oli yrittäjyydestä koulunkäyntinsä alussa. Tutkimus toteutettiin Riihenmäen koulun kahdessa 7. luokan opiskelijaryhmässä (N=41), joista toinen oli yrittäjyysluokka ja toinen verrokkiluokka. Tutkimus toteutettiin myös yrittäjyysluokan rinnakkaisluokalle, jotta yrittäjyysluokan tuloksille saatiin vertailukohde. (Hakala 2009, 21.)

1.2 Riihenmäen koulun yrittäjyysluokka

Mäntsälän Riihenmäen koulu aloitti toimintansa syksyllä 1998. Koulun ensimmäisenä rehtorina toimi kahdentoista vuoden ajan Lasse Herrala, jonka ideana syntyi ajatusta luovasta hulluudesta, kannustuksesta sekä koulutyötä ohjaavista strategioista. Syksystä 2010 alkaen koulun rehtorina on toiminut Tuula Ilvonen. (Riihenmäen koulu: Koulun historia, [www-sivu](#).)

Syksyllä 2008 koulussa aloitti yrittäjyysluokka, jonka toiminnassa korostuvat toiminnalliset, tutkivat ja omaa vastuunottoa kannustavat työtavat (Riihenmäen koulu: Yrittäjyysluokka, [www-sivu](#)). P. Palosvirran (2009) mukaan ensimmäinen yrittäjyysluokka aloitti toimintansa 20 oppilaan voimin. Yrittäjyysluokalle haetaan erillisen haun kautta, jossa oppilas perustelee syitä yrittäjyysluokalle hakeutumisessa. Vanhemmilla on myös mahdollisuus perustella hakua vaikkapa oman yrittäjyystaustan perusteella, lisäksi alakoulun opettaja voi suositella oppilasta. (Hakala 2009, 8.)

P. Palosvirran (2009) mukaan yrittäjyysluokalla tuetaan sisäistä yrittäjyyttä, mutta myös ulkoinen yrittäjyys ilmenee yrittäjyysluokan toiminnassa eri kummiyritysten kautta. Yhteistyö yritysten kanssa on oleellista opiskelun kannalta. Yrittäjyysluokan perusopetus seuraa opetussuunnitelmaa, kun taas valinnaisaineet painottuvat yrittäjyyteen. Koulutus mahdollistaa jatko-opinnot normaalisti. Yrittäjyysluokan oppilaille kaikki valinnaisaineiden yrittäjyyskurssit ovat pakollisia ja ne otetaan valinnaisaineikiintiöstä. 9. luokalla oppilaat saavat kuitenkin valita lyhyen vapaavalintaisen valinnaisaineen, jonka ei tarvitse liittyä yrittäjyyteen. (Hakala 2009, 8.)

Oppiaineiden opetusta pyritään integroimaan, jolloin esimerkiksi äidinkielen tunneilla kirjoitetaan dokumentteja, täytetään lomakkeita, tehdään työhakemuksia, toteutetaan työhaastatteluja ja harjoitellaan ilmaisutaitoa. Matematiikan tunnilla lasketaan prosenttilaskuja, opetellaan talousmatematiikkaa ja terveystiedon tunneilla puhutaan oman jaksamisen ja kunnon huolehtimisesta. (Hellström, Yrittäjyysluokka, Riihenmäen koulu Mäntsälä.)

7. luokalla valinnaisaineiden teema on ”kasva yrittäjäksi”. Valinnaisaineita on kaksi tuntia viikossa, jolloin oppilaat harjoittavat itsensä ilmaisua, tutustuvat kummiyrityksiin, opettelevat tietoteknisiä taitoja sekä harjoittelevat tiedonhakua. 8. ja 9. luokalla valinnaisaineita on

neljä tuntia viikossa, jolloin teemoina ovat ”ideasta tuotteeksi” ja ”international business”. Oppilaat tutustuvat yrityksen perustamiseen ja pyörittämiseen, markkinointiin, EU:n toimintaan ja harjoittelevat eri kielten perusfraaseja. 9. luokalla on myös talouteen liittyvä lyhytkurssi, jossa pääpaino on oman taloudessa ja rahankäytön hallinnassa. Oppilaat tutustuvat kursseilla myös lainoihin sekä sijoittamiseen. (Riihenmäen koulu: Yrittäjyysluokka valinnaisaineiden sisällöt, [www-sivu.](#))

7. luokan syksyllä jaetut tiimit hankkivat itselleen omat kummiyritykset, jotka ovat mukana luokan toiminnassa koko kolmen vuoden ajan. Kummiyrittäjä opastaa oppilaita yrittäjän arkeen sekä toimii asiantuntijana ja antaa palautetta luokan projekteista. 8. luokalla oppilaat luovat virtuaaliyritykset. 9. luokalla luokka osallistuu Nuori yrittäjyys ry:n Vuosi yrittäjänä -ohjelmaan. Ohjelman aikana tiimit perustavat oikean yrityksen, he itse huolehtivat perustamisesta, tuotteiden valmistamisesta, myymisestä, markkinoinnista ja muusta pyörittämiseen liittyvästä toiminnasta. Kouluvuoden päätteeksi yritykset lopetetaan. (Riihenmäen koulu: Yrittäjyysluokka, [www-sivu.](#))

Yrittäjyysluokka on saanut opiskelujen aikana toteutettavakseen erilaisia projekteja, seuraavassa muutamia esimerkkejä. Syksyllä 2008 oppilaat toteuttivat syskeitoksia, draama, kauppakeskus sekä rokotuskahvitus projektit. Syskeitoksia-projekti oli kotitalouden, matematiikan, fysiikan ja kemian yhteisprojekti. Projekti yhdisti usean oppiaineen sisällöt yhteen, jonka tarkoitus oli vahvistaa työtapoja sekä toimintoja. Kauppakeskus-projektissa oppilaat suunnittelivat kauppakeskuksen Mäntsälään, rakensivat pienoismalleja sekä esittelivät suunnitelmat lehdistötilaisuudessa. Rokotuskahvitus-projektissa oppilaat suunnittelivat ja toteuttivat kahvituksen yhteistyössä paikallisen terveyskeskuksen kanssa, projektin päätteeksi laskettiin kulut tarvikkeista (todellisuudessa lahjoituksia), työtunnit sekä tuntipalkat. (Hellström, Yrittäjyysluokka, Riihenmäen koulu Mäntsälä.)

Vuonna 2009 toteutettiin makkaraprojekti, kummiyritystapaamiset, yritetään yhdessä -projekti, NY 12h -leirin pilotointi, vierailu Suomen Yrittäjät ry:hyn sekä yrittäjyyspäivä. Kummiyritystapaamisissa oppilaat suunnittelivat tapaamiset, yrittäjät kävivät koululla ja oppilaat yrityksissä. Tarkoituksena oli yhteisen toiminnan suunnittelu, oppilaat laativat esityslistoja ja pöytäkirjoja sekä lopuksi puhtaaksikirjoittivat suunnitelmat. Yritetään yhdessä -projektissa tiimit valmistivat kummiyrityksilleen mainoksen valaisinpylväiden mainoskehikoihin, tavoitteena oli tutustua paikallisiin yrityksiin ja suunnitella yhdessä sopiva mainos. (Hellström, Yrittäjyysluokka, Riihenmäen koulu Mäntsälä.)

1.3 Tutkimuksen tarkoitus ja tarve

Tutkimuksen tavoitteena oli yrittäjyysluokan oppilaiden yrittäjyysasenteiden mahdollisten muutoksien havainnollistaminen. Tarkoituksena oli tarkastella yrittäjyysasenteita kehityksen näkökulmasta, kehityksen selvittämisen mahdollisti kahden eri tutkimuksen tulosten keskinäinen vertailu. Tutkimuksen pääkysymyksenä oli ”Miten yrittäjyysaktivointi on vaikuttanut Riihenmäen koulun yrittäjyysluokan yrittäjyysaseteisiin?”. Pääongelmaan etsittiin vastausta selvittämällä oppilaiden tämän hetkiset motiivit ja asenteet yrittäjyyttä kohtaan, oppilaiden tämän hetkiset minäkäsitykset sekä yrittäjyysluokan oppilaiden mieltymykset yrittäjyysaktiivoinnista.

Riihenmäen koululla oli tarve tutkimukselle, sillä sen avulla koulu saa tietoonsa, miten yrittäjyysasenteet oppilaissa ovat muuttuneet. Lisäksi koulu saa palautetta opetuksesta sekä toiminnasta yrittäjyysluokalla. Teoreettisen tiedon, olemassa olevan tietämyksen ja tutkimuksesta saatavien tuloksien yhdistämisen avulla, yrittäjyysluokan toimintaa on mahdollista kehittää. Lopullinen tutkimusraportti esitellään toimeksiantajalle, jonka pohjalta Riihenmäen koulu voi kehittää yrittäjyysluokan toimintaa.

1.4 Teoreettinen viitekehys

Tutkimuksen teoriaosuus rajattiin käsittelemään yrittäjyyden ilmenemismuotoja, yrittäjyyden ominaispiirteitä, asenteita ja motiiveita yrittäjyyttä kohtaan sekä yrittäjyyskasvatusta peruskoulun, yritysyhteistyön ja opettajan roolin näkökulmasta. Näiden aiheiden avulla pystytään perustelemaan tutkimuksessa selvitettävien oppilaiden asenteiden muutoksen yhteys teorioihin. Viitekehityksen pohja on rakentunut aikaisemman tutkimuksen pohjalta.

2 YRITTÄJYYS

”Tarvitsemme menestyviä kansainvälisesti toimivia yrityksiä, jotta kansantaloutemme toimisi” (Opetusministeriö 2009, 13). Yritysten määrä ja liikevaihto vähenivät ensimmäisen kerran 2000-luvulla vuonna 2009. Tilastokeskuksen yritysrekisterin mukaan vuonna 2009 Suomessa toimi 320 682 yritystä, jotka työllistävät 1 447 403 henkilöä palkansaajina tai yrittäjinä. Liikevaihto oli yhteensä 336,2 miljardia euroa. (Tilastokeskus 2010, 1-4.)

”Suomalaiset pk-yritykset ovat kestäneet talouskriisin olosuhteisiin nähden hyvin” (Yrittäjät 2/2010, 2.) Talouden tila on kohentunut viimeisen puolen vuoden aikana ja odotukset ovat nousseet. Kansantalouden nousu etenee yritysten kokoluokittain, suurimmat pk-yritykset ovat toiveikkaimpia tulevaisuuden suhteen. (Yrittäjät 2/2010, 2.)

2.1 Yrittäjyys Suomessa

Tulevina vuosina iäkkäiden yrittäjien jäädessä eläkkeelle, tuhannet yritykset kokevat sukupolvenvaihdoksen. Yritysten tulee varautua taloudellisiin ja henkisiin haasteisiin. Sukupolvenvaihdoksessa aiemman yrittäjän tulee panostaa vastuun siirtämiseen uusille yrittäjille. Yrityksen jatkajien kouluttaminen painottuu käytännön työntekoon, painoalueina erityisesti johtajataidot, toimialan tuntemus ja liiketoiminnan taidot. Yrityksen jatkajaksi kehittyminen on pitkä kasvuprosessi ja kokemusta työstä on kerättävä vuosien työn ja koulutuksen avulla. (Kansikas 2007, 124-126.)

Yrittäjän sekä yhteiskunnan kannalta omistajavaihdoksen onnistuminen on hyvin tärkeää, sillä yrityksissä on kiinni paljon osaamista ja työpaikkoja. Koulutusjärjestelmällä on suuri merkitys yrittäjyyden synnyttämisessä, yrittäjien koulutustaso kohoakin samassa suhteessa muun väestön koulutustasoon nähden. Suomalaisen yrittäjyyden tulee perustua siihen, että yrittäjyystä syntyy ammatillisen koulutuksen sekä korkeakoulutuksen pohjalta. (Opetusministeriö 2009, 13.)

2.2 Yrittäjyyden muodot

Yrittäjyys voidaan erottaa sisäiseen ja ulkoiseen yrittäjyyteen. Useasti yrittäjyys mielletään samaksi asiaksi kuin yritystoiminta eli ulkoinen yrittäjyys. Sisäinen yrittäjyys on henkilön elämän suunnittelun perusta, joka liittyy asenteisiin itseään, ympäristöään sekä työtään kohtaan. Yrittäjämäinen henkilö osaa muodostaa itselleen tulevaisuuden vaihtoehdot ja löytää keinot tavoitteiden saavuttamiseksi. Nykyisten kehityssuuntien vuoksi sisäinen yrittäjyys on koulutuksen keskeisimpiä tavoitteita kaikilla koulutusasteilla ja kaikissa koulutusmuodoissa. (Luukkainen & Wuorinen 2002, 12.)

Ulkoinen yrittäjyys tarkoittaa siis yrityksen perustamista, omistamista sekä sen pyörittämistä. Tämä yrittäjyyden muoto mahdollistaa itsensä työllistämisen ja omaehtoisen uran luomisen. Ulkoisesta yrittäjyydestä toivotaan enemmän työllistäviä, pieniä ja keskisuuria yrityksiä. (Leskinen 2000, 8-9.) Ulkoinen yrittäjyys ei saa olla yrittäjyyskasvatuksen pääasia, mutta sillä tulee olla rooli yrittäjyyskasvatuksessa (Ristimäki 2004, 73).

Sisäinen yrittäjyys saattaa olla niin vahva sisäinen tarve, joka tyydyttyä vain perustamalla yrityksen eli ryhtymällä ulkoiseksi yrittäjäksi. Ulkoinen yrittäjyys tarvitsee johtamista ja siinä onnistutaan silloin, kun johtaminen saa aikaan hyvän sisäisen yrittäjyyden yhteisössä. Sisäinen ja ulkoinen yrittäjyys ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. (Koiranen & Pohjansaari 1994, 26.)

Sisäinen yrittäjyys liittyy henkilön yrittäjämäiseen toimintaan. Sisäiseen yrittäjyyteen luetaan määrittelijästä riippuen omatoimisuus, aktiivisuus, sitoutuminen, itseohjautuvuus, oppiminen, sopeutumiskyky, työn hallinta, erilaiset taidot ja valmiudet, mielekäs työ, työviihtyvyys, tuloksellisuus ja tavoitteellinen toiminta, vastuu, rohkeus ja uskallus sekä päämäärätietoisuus. Sisäinen yrittäjyys saattaa ilmetä ulkoisena yrittäjyytenä tai vaihtoehtoisesti sisäinen yrittäjyys voi ilmetä myös työskennellessä toisen palveluksessa. (Luukkainen & Wuorinen 2002, 12-14.)

Sisäisen yrittäjyyden kasvattamisen tarve johtuu yhteiskunnassa tapahtuvista muutoksista (Koiranen & Pohjansaari 1994, 31). Kasvun voi jakaa osiin, joita ovat taitojen ja tietojen kasvu, sosiaalinen kasvu, resurssien kasvu sekä henkinen kasvu. Sisäinen yrittäjä kerryttää taitoja ja valmiuksia, joiden avulla hän toimii yhteisöissä. Tietojen kasvu, joka edistää tavoitteiden saavuttamista, paranee sisäisen yrittäjyyden kehittyessä. Sosiaalinen kasvu merkitsee kykyä tulla toimeen erilaisten ihmisten kanssa, sosiaaliset taidot luovat mahdollisuuksia ja resursseja. Yhtenä sisäisen yrittäjyyden tavoitteena ovat kustannussäästöt tai resurssien kasvu, jolloin sisäisen yrittäjyyden tulokset ovat rahassa mitattavissa. Sisäisen yrittäjän henkinen kasvu kuvaa, omasta työstään ottamaa ja jakamaa vastuuta, vastuun jakaminen edellyttää ahkeraa asennetta sekä hyvää osaamista. (Kansikas 2007, 64.)

Kyrön (1997) mukaan yrittäjyydestä puhutaan sisäisen ja ulkoisen yrittäjyyden lisäksi myös ihmisen omana kehityskertomuksena, jolloin kyseessä on omaehtoinen yrittäjyys. Omaehtoisessa yrittäjyydessä ihmisen rooli toimintansa tekijänä korostuu. Omaehtoinen yrittäjyys näkyy yrittäjämäisessä ajattelussa sekä käyttäytymisessä. (Leskinen 2000, 10.)

2.3 Yrittäjyyden ominaispiirteet

Henkilökohtaiset ominaisuudet ovat tulleet osaksi yrittäjyyden määrittelyä, suomalaiset yrittäjyyden tutkijat liittävät käsitteeseen itsenäisyyden, individualismin ja tahdon. Toisten mielestä yrittäjyys liittyy ympäristötekijöihin, kuten sosiaalisen aseman parantamisyrittäjäkseen tai malleihin. Jotkut saattavat ajatella, että yrittäjyys on prosessi, jolloin se liittyy oppimis- ja organisointiprosessiin. (Luukkainen & Wuorinen 2002, 12-13.)

Yrittäjämäisen toiminnan selittämiseen on olemassa erilaisia ominaisuuksia ja yhdistelmiä. Hornaday (1982) on tutkinut yrittäjä- ja yrittäjyystutkimuksia ja päätenyt yhteenvedossa yli neljänskymmeneen yrittäjyyttä määrittävään ominaisuuteen. Yrittäjän ominaisuudet ovat yhteydessä persoonallisuuteen, jolloin yrittäjyyskasvatus on sidoksissa persoonallisuuden kehittämiseen ja edistämiseen. (Ristimäki 2004, 50.)

1. Itsenäisyys
2. Sinnikkyys, päättäväisyys
3. Energisyys, utteruus 4. Kekseliäisyys
5. Kyky ottaa hallittuja riskejä 6. Dynaamisuus 7. Optimismi
8. Saavuttamistarve 9. Monipuolisuus, markkina ja tuotetietoisuus
10. Luovuus 11. Vaikutuskykyisyys 12. Kyvykkyys tulla toimeen ihmisten kanssa
13. Aloitteellisuus 14. Joustavuus 15. Älykkyys 16. Päämääräorientoituneisuus 17. Täsmällisyys
18. Päätöksentekokyky 19. Positiivinen haasteellisuus 20. Itsenäisyys 21. Rehellisyys, oikeamielisyys
22. Kypsyy, tasapainoisuus 23. Avoimuus ehdotuksille ja kritiikille 24. Vastuuntuntoisuus
25. Kaukokatseisuus 26. Täsmällisyys, perusteellisuus 27. Yhteistyökykyisyys
28. Hyötyorientoituneisuus 29. Kyky oppia virheistä 30. Vallantaju
31. Ystävällisyys 32. Itsekkyy 33. Rohkeus 34. Mielikuvitus
35. Havaintokykyisyys 36. Epävarmuuden sietokyky
37. Aggressiivisuus 38. Kyky viihtymiseen
39. Tehokkuus 40. Sitoutuneisuus
41. Kyky luottaa työntekijöihin
42. Herkkyys toisia kohtaan

Taulukko 1: Yrittäjään liittyviä ominaisuuksia (Ristimäki 2004, 50)

Yrittäjämäiset ominaisuudet on opittavissa ja kasvatettavissa. Yrittäjämäisyyden kehittämisessä on kysymys siitä, että luodaan olosuhteet, jossa oppilas voi kehittää hänessä valmiina olevia ominaisuuksia. Opettajan rooli on oppimisen mahdollistaminen sekä oppimaan saaminen, parhaimmillaan opettaja auttaa oppilasta löytämään ja vahvistamaan ominaisuuksia itsessään. (Ristimäki 2004, 65-66.)

2.4 Yrittäjäasenteet

Puohiniemen (2002) mukaan arvot ja asenteet ohjaavat ihmisen suhtautumista asioihin. Arvot muuttuvat hitaammin kuin asenteet. Yksilö suhtautuu ympäröivään maailmaan omilla asenteillaan, jotka ovat myönteisiä, neutraaleja sekä kielteisiä toimintavalmiuksia. Asenteet helpottavat erilaisissa tilanteissa toimimista ja ovat johdettavissa yksikön arvoista. (Lassila 2007, 24.)

Niittykankaan, Storhammarin ja Tervon (1994) mukaan edellytyksenä yrittäjäksi ryhtymiselle on myönteinen asenne ja kiinnostus yrittäjyyttä kohtaan. Positiivinen asenne ohjaa henkilön toimintaa ja valintoja, sekä on edellytyksenä sille, että henkilö hyväksyy yrittäjyyden omalla kohdallaan. Myönteinen asennoituminen ja yrittäjyydestä kiinnostuminen ovat lähtökohtia omakohtaiselle yrittäjyydelle, jonka kehittyminen nostaa esiin vanhempien, kasvuympäristön ja lähiympäristön merkityksen. Omakohtaiset kokemukset yrittäjyydestä ja niistä syntyneet

yrittäjyyden malli saattavat ohjata henkilöä, toiminnassaan ja valinnoissaan, yrittäjyyden suuntaan. (Tonttila 2001, 47.)

Peltosen ja Ruohotien (1992) mukaan asenteet vaikuttavat toiminnan laatuun ja motivaatio siihen, miten toiminta suoritetaan. Asenteiden laatu ja voimakkuus ovat riippuvaisia kokemuksista ja asioiden sisäistämisestä. Helkaman (2001) mukaan kun yksilö saa lisää tietoa asiasta tai kokemukset asiaan liittyen lisääntyvät, voivat asenteet muuttua hyvin nopeasti. Mikäli toiminnalle ei ole tarpeeksi perusteluja, muuttuu yksilön asenne. (Lassila 2007, 24-25.)

2.5 Yrittäjyyden motiivit

Peltosen (1986) mukaan sisäisen yrittäjyyden kehittämiseksi ja ylläpitämiseksi voidaan soveltaa samoja keinoja kuin ulkoiseen yrittäjyyteen. Sisäiseksi yrittäjäksi ryhtymiseen vaikuttavat persoonallisuus, motivaatio, tilanne- ja ympäristötekijät. Motivaatio syntyy henkilökohtaisista tarpeista, tavoitteista, vaikuttimista ja annetusta palautteesta. Motivaatioon liittyy motiivit, jotka ovat syitä, aiheita tai vaikuttimia, jotka saavat motivoitumaan. Yrittäjyyden motiivit voidaan jakaa kolmeen ryhmään, joita ovat tunneperäiset motiivit, välinemotiivit sekä kehittymotiivit. Tunneperäisissä motiiveissa yrittäminen ruokkii tunteita, viihdyttää ja antaa arvostusta, välinemotiiveissa yrittämisellä ansaitsee elannon sekä kehittymotiiveissa ammattitaito kehittyy. (Koiranen & Pohjansaari 1994, 40-46.)

Yrittäjyysintention tarkoittaa yksilön aikomusta ryhtyä ulkoiseksi yrittäjäksi. Yrittäjyysaikomuksella voidaan mitata asennetta yrittäjyyteen yleisesti, vaikkakin yrittäjyysintention on yhteydessä ulkoiseen yrittäjyyteen. Yrittäjyysasenteen ollessa kielteinen, yksilö tuskin aikoo yrittäjäksi. Melinin (2006) mukaan jos on motivaatiota yrittämiseen, täytyy olla tavoite sekä päämäärä, jonka lisäksi tulee samaistua yrittäjyyteen. Yrittäjyysmotivaatioon johtavien tavoitteiden tulee olla hyödyllisiä ja mielekkäitä, jolloin ne johtavat intention konkreettiseen toteuttamiseen. (Lassila 2007, 26-27.)

Kirsti Tonttilan (2001) yliopisto-opiskelijoille teettämässä tutkimuksessa tutkittiin asenteita yrittäjyyttä ja itsensä työllistämistä kohtaan. Tutkimukseen osallistuvia henkilöitä pyydettiin pohtimaan, mitä ovat yrityksen perustamiseen tarvittavat motiivit. Aineistosta muodostui kuusi havaintoluokkaa, joiden avulla vastaajat perustelivat yrittäjäksi ryhtymistä. Ensimmäinen yrittäjäksi ryhtymisen perustelu oli mahdollisuus ammatillisesti toteuttaa itseään, toisena perusteluna taloudellinen hyöty, kolmantena yritystoiminnan kautta saatava arvostus, neljäntenä perheen tai yhteisön taholta omaksutun perinteen jatkaminen, viidentenä sattumalta eteen tulleen otollisen tilanteen innoittamana sekä kuudentena perusteluna tarve luoda itselle työpaikka. (Tonttila 2001, 78-81.)

Peltosen (1986) tekemässä tutkimuksessa yleisinä kielteisinä syinä yrittäjyyteen ryhtymiselle muodostui neljä osa-aluetta, joita ovat resurssiesteet, säädösesteet, asenne-esteet sekä kilpailuhaitat. (Koiranen & Pohjasaari 1994, 43.)

2.6 Yrittäjyyskasvatus

Yrittäjyyskasvatuksen avulla on tarkoitus edistää yrittäjämäistä toimintaa ja tuoda ulkoinen yrittäjyys esiin ammattivaihtoehtona. Yrittäjyyskasvatus pyrkii tarjoamaan oikeanlaista tietoa yrittäjyyteen liittyvistä asioista. Kun oppilaille on yrittäjyyskasvatuksen avulla selvennetty yrittäjyyden eri piirteitä, epäluulot ja epätietoisuus katoavat ja kynnys yrittäjyyteen madaltuu. (Ristimäki 2004, 26-27.)

Yrittäjäkasvatukseen ei ole oikeanlaista menetelmää, aktivoivat ja yhteistoiminnallisuuteen perustuvat menetelmät sopivat yrittäjyyskasvatusprosessiin. Oleellista on toiminta, mutta oppiminen ja tulokset ovat kuitenkin menetelmiä tärkeämpiä. (Leskinen 2000, 63.) Yrittäjyyden perusta luodaan kotona ja siksi yrittäjyyskasvatus pitäisi aloittaa jo siellä. Yrittäjyyden kehittämiseen ja kasvatukseen ei pelkästään riitä koulutuskasvatus, sillä kodilla ja ympäristöllä on vaikutus siihen, miten yksilö suhtautuu yrittäjyyteen. (Lassila 2007, 26.)

Monipuolinen ja innostava yrittäjäkasvatus auttaa kasvamaan henkisesti yrittäjyyteen, oppimaan itsenäiseksi ja menestymään. Nuorten kouluttaminen yrittäjyyteen on asennekasvatusta ja rohkaisua itsensä toteuttamiseen. Yrittäjyyskasvatus peruskoulussa saattaa lisätä nuorten halua osallistua ryhmiin ja toimintaan sekä vaikuttaa oppimistulosten saavuttamiseen. Yksi koulutuksen tavoitteista on vastuun ottaminen omasta työstä. (Kansikas 2007, 15-17.)

Yrittäjyyskasvatuksen tavoitteeksi Koirasen ja Peltosen (1995) mukaan sopii, että opiskelija osaa arvostaa yrittäjyyttä, tietää sen ilmenemismuodot, tunnistaa yrittäjän ominaisuudet, pystyy perustamaan yrityksen ja osaa pohtia kilpailukykyä. (Leskinen 2000, 53.)

2.6.1 Yrittäjyyskasvatus peruskoulussa

Kouluissa yrittäjyyskasvatusta voidaan sovittaa kaikkiin oppiaineisiin. Yritteliäisyyteen ja yrittäjyyteen kannustamisen avuksi tarvitaan esimerkkejä siitä, kuinka toimitaan yritteliäästi sekä mitä taitoja tarvitaan. Opetusmenetelmät kouluissa mukautetaan oppilaiden iän ja harrastuneisuuden mukaisesti. (Kansikas 2007, 36.)

Peruskoulussa tulee panostaa henkiseen kasvuun, toisin sanoen opetuksen tulee kehittää oppilaita luovuuteen, vastuullisuuteen ja ideointiin. Henkistä kasvua yrittäjyyteen voidaan tukea erilaisilla menetelmillä, joita ovat kirjallinen viestintä, tuotteiden tai palveluiden tuottami-

nen, suullinen viestintä, käytännön taitojen harjoittelu, alueellinen yhteistyö ja vaikuttaminen, sovelletut opetusmenetelmät sekä tulosten arviointi. (Kansikas 2007, 36-38.)

Suojasen ja Lähdeniemen (1997) mukaan peruskoulussa yrittäjyyskasvatuksen tavoitteena on tukea sisäistä yrittäjyyttä eli yritteliäisyyttä, aktiivisuutta, luovuutta, sinnikkyyttä ja yhteistoiminnallisuutta. Peruskoulun yrittäjyyskasvatuksessa on Kähkösen ja Lehtisen (1997) mukaan hyvä myös korostaa positiivista suhtautumista työhön, käytöstapoja, ihmissuhdetaitoja, huolellisuutta sekä toisten kunnioittamista. (Leskinen 2000, 53.)

”Kouluissakin on muistettava, että kaikkien toimintojen tulee viime kädessä tuottaa lisäarvoa pääasialle, oppijan oppimiselle” (Luukkainen & Wuorinen 2002, 148).

2.6.2 Yritysyhteistyö

Koulun tulee kehittää valmiuksia, joilla oppilaat pystyvät selviämään yhteiskunnassa. Näiden valmiuksien kehittäminen vaatii koululta yhteistyön tekemistä yritysten ja organisaatioiden kanssa. Yhteistyö voidaan yhdistää muuhun koulutyöhön, sisällyttämällä sitä eri aineiden opetukseen. Yhteistyö tuo etuja molemmille osapuolille, se vaatii kuitenkin sitoutumista ja määrätietoisuutta. Yhteistyömuotojen suunnittelussa oppilaat tulee ottaa mukaan, mutta opettajat ovat avainasemassa. Opettajien aktiivisuus ja kannustus motivoi oppilaita työskentelyyn. (Luukkainen & Toivola 1999, 30-49.)

Aktivoivat ja vuorovaikutusta painottavat opetusmenetelmät soveltuvat yrittäjyyskasvatukseen. Yritysyhteistyö toimii oppimisprosessin tukena, yhteistyötä voidaan toteuttaa esimerkiksi yritysvierailujen, toiminnallisten opintokäyntien, yrittäjien vierailujen, yhteisprojektien, kummiluokkatoiminnan ja työharjoittelun kautta. (Leskinen 2000, 58.)

Yrittäjyyskasvatuksen näkökulmasta koulun ja yrityselämän yhteistyön kehittäminen on oma alueensa. Yritysyhteistyön kautta oppilas näkee käytännön työssä, miten yrittäjyys ilmenee työelämässä. Ulkoiseen yrittäjyyteen tutustuminen on tärkeää, mutta myös sisäisen yrittäjyyden vaatimusten tunnistaminen käytännön työssä on oleellista. Aloitettaessa yhteistyötä yrityksen ja koulun sekä yrittäjyyskasvatuksen välillä tulee koulun miettiä, miten yritystä autetaan niin, että yhteistyön ja yrittäjyyskasvatuksen tavoitteet toteutuvat. (Ristimäki 2004, 97-98.)

Koulun pitää pystyä pysymään kehityksessä mukana ja tarjoamaan oppilaille tarvittavat valmiudet, joilla he selviytyvät tulevaisuudessa. Tästä syystä koulun tulee tehdä jatkuvaa yhteistyötä työelämän edustajien kanssa. (Luukkainen & Toivola 1999, 48.)

2.6.3 Opetus ja opettajan rooli

Yrittäjyyskasvatus valmistaa oppilaan ammatinvalintatilanteeseen, johon liittyy todennäköisesti yrittäjyys. Oppilaan tulee tulevaisuudessa kyetä tekemään itselleen parhaita ratkaisuja, huomioiden yrittäjyys mahdollisuutena. Yrittäjyyskasvatuksen kannalta haasteena on, kuinka onnistutaan luomaan mahdollisimman lähellä oikeaa oleva kuva yrittäjyydestä. Opetussuunnitelmien mukaan yrittäjyyskasvatus tulee sisällyttää eri oppiaineisiin ja koulun muuhun toimintaan. Yrittäjyyskasvatus voi olla minkä tahansa oppiaineen tai toiminnan sisällä tapahtuvaa yrittäjyyden edistämistä. (Ristimäki 2004, 26-27.)

Opettajan rooli yrittäjyyskasvatuksessa on keskeinen. Kaikissa koulutusasteissa tärkeässä asemassa on opettajan kyky innostaa ulkoiseen ja sisäiseen yrittäjyyteen. Oppimistilanteista luodaan sellaisia, että ne virittävät yrittäjyyttä ja antavat sille mahdollisuuksia toteutua. Näissä tilanteissa nousee esille opettajan kyky antaa tilaa oppilaan omatoimisuudelle, luovuudelle ja vastuunotolle. Yrittäjyyskasvatuksessa tulee löytää tasapaino oppilaan vapauden ja ohjauksen välille. Opettajalla on haasteena pitää yllä vapautunut ilmapiiri, mutta samalla pitää toiminnan ohjat itsellään. Opettajalla tulee olla innostava ja myönteinen asenne yrittäjyyttä kohtaan, hänen tulee uskoa asiaansa ja olla vakuuttava. Yrittäjyyskasvatuksessa on tärkeää, että opettaja itse on yrittäjyshenkinen. (Leskinen 2000, 151.)

Yrittäjyyskasvatus herättää ristiriitaisia mielipiteitä opettajissa ja opetussuunnitelmien myötä on syntynyt tarve avata käsitettä yrittäjyys opettajille niin, että se koetaan hyvänä asiana, ei rajoittavana tai enemmän työllistävänä. (Kyrö & Ripatti 2006, 230.)

Opettaja on oppilaiden henkinen ja tiedollinen tuki, innostuksen loppuessa opettajan tehtävä on kannustaa ja auttaa. Opettajalla tulee olla myös hyvä tiedollinen osaaminen, hänen tulee tietää yrittäjyydestä sekä yrittäjyyskasvatuksesta. Tärkeintä kuitenkin ovat opettajan yrittäjämäinen ajattelu- ja käyttäytymistapa, yrittäjämäinen opetustyyli sekä yhteistyö yrittäjien kanssa. Yrittäjyyskasvatuksessa opettaja suunnittelee, toteuttaa, seuraa ja kehittää, tiedottaa ja motivoi, toimii yritystiimissä sekä arvioi resursseja ja ajankäyttöä. (Leskinen 2000, 152-153.)

2.6.4 NY-toiminta

Nuori Yrittäjyys ry (NY) on voittoa tavoittelematon yhdistys, joka tarjoaa kouluille oppimista tukevia käytännönläheisiä opinto-ohjelmia. Ohjelmat toimivat tekemällä oppimisen periaatteella. Ohjelmissa opitaan ongelmanratkaisua, ryhmätyötä ja vastuuntuntoa. Testatut toimintamallit ja niiden tuettu käyttö opetuksessa luo oppimiseen uusia mahdollisuuksia ja innostaa

kehittämään elämässä tärkeitä taitoja. Toimintamalli tarjoaa alustan koulun ja liike-elämän yhteistyölle. (Nuori Yrittäjyys: Yhdistys, [www-sivu.](#))

NY 12h -leiri on peruskoulun yläluokkien oppilaille suunnattu kokonaisuus innovoinnista, yrittäjyydestä ja omista vaikutusmahdollisuuksista. Yhteisiä päätöksiä opitaan tekemään projektityöskentelyn myötä. Leiriläisille annetaan teema, jonka ympärille kaikki harjoitukset rakentuvat. 12 tunnin ohjelma rakentuu rastitehtävistä, jotka johdattavat oppilaat läpi leirin. Leirin aikana oppilaat saavat valmennusta ryhmätyöhön, idean kehittämiseen ja esiintymisvalmiuksiin. Lisäksi leirillä opitaan lyhyesti tuotekehitysprosessi innovoinnista tuote-esittelyyn. (Nuori Yrittäjyys: 12h -leiri -ideoita lähiympäristöön, [www-sivu.](#))

NY - Oma talous -ohjelma on peruskoulun yläluokkien oppilaille suunnattu kahdeksan tunnin mittainen kokonaisuus, joka opettaa hahmottamaan ja suunnittelemaan rahankäyttöä ja tulevaisuutta. Ohjelma tarjoaa ajankohtaista ja hyödyllistä tietoa arkipäivän raha-asioista nuorten näkökulmasta. Ohjelma kehittää itsetuntemusta sekä oman elämän taitoja. (Nuori Yrittäjyys: NY Oma talous, [www-sivu.](#))

NY Vuosi yrittäjänä -ohjelmassa nuoret peruskoulun yläluokkalaiset perustavat lukuvuodeksi oikealla rahalla toimivia harjoitusyrityksiä. Oppilaat suunnittelevat liikeideansa ja toteuttavat sen mukaista yritystoimintaa. Harjoitusyrityksen kautta yrittäjyys, oma-aloitteisuus, vuorovaikutustaidot, vastuunottaminen, ongelmanratkaisutaidot, tiimityöskentely sekä muut työelämän taidot kehittyvät käytännön kautta. Harjoitusyrityksillä on omat neuvonantajansa, jotka tukevat oppilaita harjoitusyritykseen liittyvissä kysymyksissä. (Nuori Yrittäjyys: NY Vuosi yrittäjänä, [www-sivu.](#))

NY Vuosi yrittäjänä -ohjelma kannustaa yrittäjyyteen muun muassa synnyttämällä runsaasti erilaisia liikeideoita. Ohjelma antaa oppilaille kuvan yrittäjyyden arjesta käymällä läpi yrityksen toimet perustamisesta lopettamiseen. Oppilaat näkevät käytännössä asioita, joita he eivät koulussa muuten näkisi. Ohjelma tarjoaa käytännönläheisiä taitoja. (Kansikas 2007, 20.) NY Vuosi yrittäjänä -ohjelma voidaan toteuttaa kouluissa muuhun opetukseen sopivalla tavalla, opettajilta tarvitaan aktiivisuutta, rohkeutta ryhtyä uuteen toimintatapaan sekä luottamusta oppilaiden vastuullisuudesta. (Luukkainen & Toivola 1999, 39.)

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimuksen tilaajana oli Riihenmäen koulu ja kohderyhmänä koulun kaksi 9. luokkaa. Tutkimuksessa käytettiin määrällistä tutkimusmenetelmää ja tutkimusaineisto kerättiin kyselyn avulla. Kysely toteutettiin molemmille luokille Riihenmäen koululla 12.10.2010. Tuloksia ver-

tailtiin vuoden 2008 tutkimuksen tuloksiin ja analysoitiin Microsoft Excel-taulukkolaskentaohjelman avulla.

3.1 Kohderyhmä

Tutkimuksen kohderyhmänä toimivat Riihenmäen koulun kaksi 9. luokan samaa opiskelijaryhmää (N=40) kuin vuonna 2008 tehdyssä tutkimuksessa. Toinen ryhmistä oli yrittäjyysluokka ja toinen verrokkiluokka. Tutkimukseen osallistui 36 henkilöä 40 mahdollisesta osallistujasta. Molempina vuosina tutkimukseen osallistui yrittäjyysluokan lisäksi verrokkiluokka, jotta pystyttiin vertailemaan eroavatko luokkien väliset tutkimustulokset toisistaan.

3.2 Tutkimus- ja aineistonkeruumenetelmä

Kvantitatiivinen tutkimus tarkoittaa määrällistä tutkimusta, joka pyrkii yleistämään. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa aineistoa käsitellään tilastollisin menetelmin. Kvantitatiivinen tutkimus tehdään, kun tutkittava ilmiö on täsmentynyt tarpeeksi. Kvantitatiivista tutkimusta voidaan ajatella prosessina, joka etenee vaiheittain. (Kananen 2008, 10-11.)

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus käsittelee asioiden merkityksiä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Tutkimuksessa tutkitaan kohdetta kokonaisvaltaisesti sekä pyritään löytämään ja paljastamaan uusia ilmiöitä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 160-161.)

Tutkimuksessa käytettiin kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusmenetelmää, sillä tutkimuksella tahdottiin todentaa olemassa olevia väittämiä. Vuoden 2008 tutkimus toteutettiin kvantitatiivisena kyselytutkimuksena, jonka takia tutkimus oli järkevää toistaa samalla menetelmällä, jolloin vertailtavuus saatiin säilytettyä. Tutkimuksen aineisto kerättiin suorittamalla kysely, sillä oppilaiden ikää ja vastaamishalukkuutta ajatellen kysely oli järkevin vaihtoehto. Tutkimuksen tarkastelun kohteen, analysointi- ja vertailuvaiheen takia on järkevää, että tutkimus toteutettiin jälleen kyselynä. Aineiston kerääminen haastattelun avulla jätettiin alusta alkaen pois. Haastattelutilanne olisi voinut olla peruskouluikäisille oppilaille liian raskas, esitettyihin kysymyksiin ei välttämättä olisi vastattu totuudenmukaisesti ja tilanne olisi voinut olla yleisesti liian painostava.

3.3 Kyselylomake

Tutkimuksen kysymyslomakkeessa käytettiin samaa lomakkeen rakennetta kuin vuoden 2008 tutkimuksessa, jotta vertailtavuus saatiin säilytettyä hyvänä. Kyselylomakkeen varsinaisia

kysymyksiä ei muokattu mahdollisimman tarkan kysymyskohtaisen vertailtavuuden säilyttämiseksi.

Lomaketta testattiin vuonna 2008 ennen varsinaista tutkimuksen toteutusta, neljän 7. luokkalaisen testivastaajan avulla. Vastaajat täyttivät lomakkeen itsenäisesti viidentoista minuutin aikana eikä kellään vastaajista herännyt kysymyksiä kesken kyselyn täyttämisen. Lomakkeiden täytön jälkeen vastaajilta kysyttiin, miten lomaketta heidän mielestään olisi voitu muuttaa tai oliko siinä jotakin haastavaa. Vieraan aihepiirin takia vastaaminen koettiin hieman hankalaksi, mutta kyselylomaketta ei muutettu enää testauksen jälkeen. (Hakala 2009, 23-24.)

Lomaketta päivitettiin muutamilta osin, vanhempien taustat sekä yrittäjyyden esikuva kohdat jätettiin kokonaan pois jatkotutkimuksen lomakkeesta. Vanhempien taustatiedot sekä yrittäjyyden esikuva osioilla, vuoden 2008 kyselyssä, haluttiin selvittää onko vanhempien taust ominaisuuksilla tai jollakin yrittäjänä toimivalla henkilöllä ollut yhteyttä yrittäjyysluokalle hakeutumisessa (Hakala 2009, 22). Syyt yrittäjyysluokalle hakeutumiseen eivät olleet tutkimuksen kannalta oleellista tietoa. Toimeksiantajan pyynnöstä kyselylomakkeen loppuun lisättiin palauteosio, joka koski pelkästään yrittäjyysluokkaa. Palaute yrittäjyysluokan toiminnasta on toiminnan kehittämisen kannalta tärkeää tietoa.

Tutkimuksen kyselylomakkeen ensimmäisessä osiossa selvitettiin ainoastaan tutkimukseen osallistuvien oppilaiden sukupuoli, toisessa osiossa käsiteltiin oppilaiden positiivisia ja negatiivisia motiiveja yrittäjyyttä kohtaan, kolmannessa osiossa tarkasteltiin oppilaiden asenteita yrittäjyyttä kohtaan, neljännessä osiossa käsiteltiin vastaajan omaa yrittäjäpersoonaa sekä yrittäjyysluokkalaisille suunnatussa viidennessä osiossa tarkasteltiin oppilaiden mielipiteitä luokan toiminnasta.

Tutkimuksen kyselylomakkeen rakennetta tiivistettiin ja ulkoasua muotoiltiin käytännöllisemmäksi. Liian pitkä lomake saattaa väsyttää vastaajan nopeasti, mikäli on välttämätöntä pitää lomake pidempänä, tulee siitä saada houkuttava (Aaltola & Valli 2007, 104).

3.4 Tutkimus Riihenmäen koululla

Tutkimus toteutettiin Riihenmäen koululla 12.10.2010 klo 8.35 alkavalla tunnilla, rehtorin kanssa sovittiin etukäteen kyseisestä ajankohdasta. Tutkimus toteutettiin molemmille luokille samanaikaisesti kahdessa eri luokkatilassa. Kyseisen oppitunnin opettajia ohjeistettiin suullisesti ennen tunnin alkua, miten kyselylomakkeet tulee jakaa, miten vastaajia saa ohjeistaa ennen tutkimusta ja sen aikana sekä miten tulee tarkkailla ja ilmoittaa mahdollisista häiriötekijöistä.

Tutkimuksen suorittamiseen, molemmilla luokilla, meni aikaa arviolta 30 minuuttia. Oppilaan vastattua kyselyyn sai hän kurkkupastillirasian opettajaltaan, tällä koetettiin nostaa oppilaiden vastaamismotivaatiota. Tutkimustilannetta valvoneet opettajat eivät ilmoittaneet suurista häiriötekijöistä. Eräs verrokkiluokan oppilaista saapui kuitenkin myöhässä tunnille ja vastasi tutkimukseen nopeasti, hän oli kuitenkin ehtinyt täyttää lomakkeen kokonaan.

3.5 Aineiston käsittely

Tutkimuksella selvitettiin oppilaiden tämänhetkiset asenteet yrittäjyyttä kohtaan ja saatuja tuloksia verrattiin aikaisemman tutkimuksen tuloksiin. Kyselylomakkeet koodattiin vuonna 2008 niin, että lomakkeen oikeassa yläkulmassa oli jokaisen oppilaan kohdalla eri numero ja lomakkeet jaettiin oppilaille aakkosjärjestyksessä (Hakala 2009, 22). Sama koodaus toteutettiin tutkimuksessa, mikä mahdollisti molempien tutkimustulosten keskinäisen tarkan vertailun sekä helpotti aineiston järjestämistä. Luokkien välisen vertailun avulla voidaan nähdä, nousevatko yrittäjyysluokan vastaukset esiin verrokkiluokan vastauksista, kahden vuoden yrittäjyysaktiivoinnin jälkeen.

Saatuja tuloksia analysoitiin Microsoft Excel-taulukkolaskentaohjelman avulla. Tutkimuksen tärkeimpänä vaiheena oli tulosten vertailuvaihe, jonka avulla saatiin vastaus tutkimusongelmaan ”Miten yrittäjyysaktiivointi on vaikuttanut Riihenmäen koulun yrittäjyysluokan yrittäjyysaseteisiin?”.

3.6 Tutkimuksen luotettavuus

Kyselytutkimuksen mittauksen luotettavuuteen ja laatuun vaikuttavat sisällölliset, tilastolliset, kulttuuriset, kielelliset ja tekniset seikat. Luotettavuudesta puhuttaessa erotetaan kaksi perustetta: validiteetti ja reliabiliteetti. (Vehkalahti 2008, 40.)

Validiteetti kertoo, mitataanko mitä piti ja reliabiliteetti kertoo, miten tarkasti mitataan. Validiteetti tarkoittaa tutkimuksen pätevyyttä, se kertoo mittaako tutkimus sitä, mitä piti mitata. Tutkimuksen luotettavuuden kannalta validiteetti on ensisijainen asia, sillä jos ei mitata oikeaa asiaa, ei reliabiliteetilla ole merkitystä. (Vehkalahti 2008, 40-42.)

Tutkimuksessa pyrittiin vaalimaan tietoisesti validiteettia tutustumalla yrittäjyyden teoriaan erilaisten lähteiden kautta. Tutkimuksessa saatiin vastaukset sille asetettuun tutkimusongelmaan, ”Miten yrittäjyysaktiivointi on vaikuttanut Riihenmäen koulun yrittäjyysluokan yrittäjyysaseteisiin?”. Tutkimuksen reliabiliteetti vaikuttaa olevan hyvä, sillä jatkotutkimuksessa saadut erot ovat selitettävissä teoreettisen viitekehyksen pohjalta.

On mahdotonta varmistua siitä, kuinka vakavasti vastaajat osallistuvat tutkimukseen. Vastavatko he kysymyksiin huolellisesti ja rehellisesti. (Hirsjärvi ym. 2009, 195.) Tutkimuksen kohderyhmä on osallistunut kertaalleen samaan kyselytutkimukseen kaksi vuotta aikaisemmin, joka saattoi aiheuttaa oppilaissa haluttomuutta täyttää kyselylomaketta uudelleen huolellisesti. Vastaajat ovat siinä iässä, että he saattoivat vähätellä tutkimuksen tärkeyttä.

Kyselytutkimuksen lomakkeen rakenteen selkeydellä ja helppoudella on myös suuri vaikutus tutkimuksen tuloksiin. Lomakkeen rakenteen tulee olla onnistunut ja vastaajille mahdollisimman miellyttävä. Kysymykset tulee suunnitella tarkasti ja harkiten. (Hirsjärvi ym. 2009, 198.) Lomakkeen kysymysten muotoilu saattoi aiheuttaa oppilaissa houkutusta hypätä seuraavaan kohtaan, jonka takia eri kysymysten vastaajamäärä vaihteli.

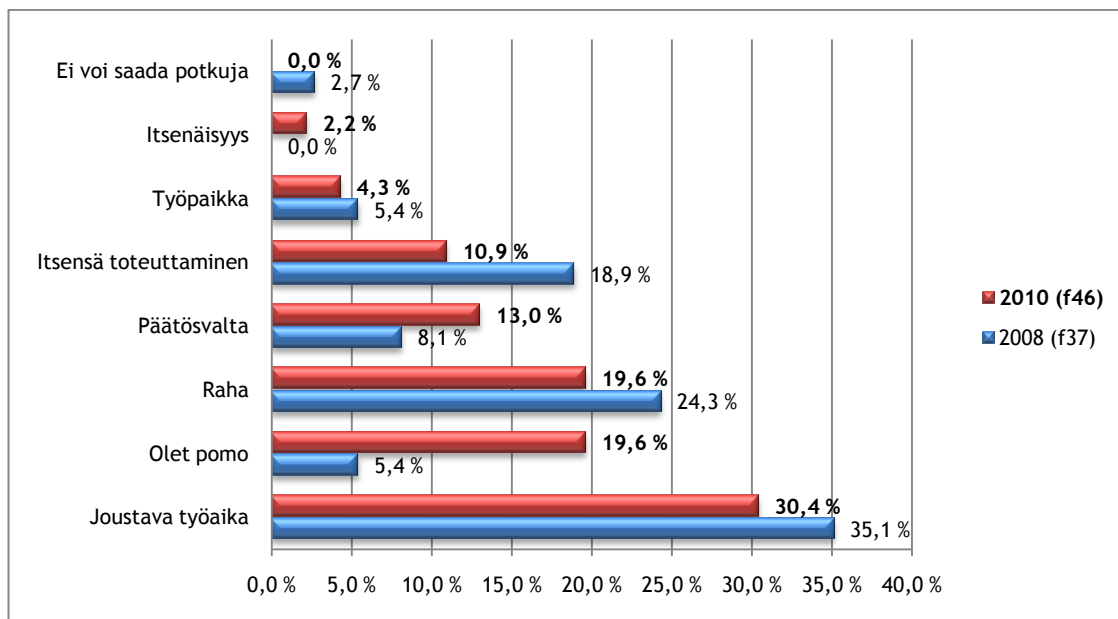
4 TULOSTEN ESITTÄMINEN JA ANALYSOINTI

Tutkimuksen kyselylomakkeen ensimmäisessä osiossa selvitettiin ainoastaan oppilaiden sukupuoli. Vuoden 2010 tutkimukseen osallistui 36 henkilöä 40 mahdollisesta osallistujasta. Tutkimukseen osallistui molemmilta luokilta 18 oppilasta. Yrittäjyysluokan oppilaista tutkimukseen vastasi kahdeksan tyttöä eli 44 % ja kymmenen poikaa eli 56 %. Verrokkiluokan oppilaista tutkimukseen vastasi kymmenen tyttöä eli 56 % ja kahdeksan poikaa eli 44 %.

Vuoden 2008 tutkimukseen osallistui 36 henkilöä 41 mahdollisesta osallistujasta. Tutkimukseen osallistui yrittäjyysluokalta 17 ja verrokkiluokalta 19 oppilasta. Yrittäjyysluokan oppilaista tutkimukseen vastasi seitsemän tyttöä eli 41 % ja kymmenen poikaa eli 59 %. Verrokkiluokan oppilaista tutkimukseen vastasi yksitoista tyttöä eli 58 % ja kahdeksan poikaa eli 42 %. (Hakala 2009, 21-24.)

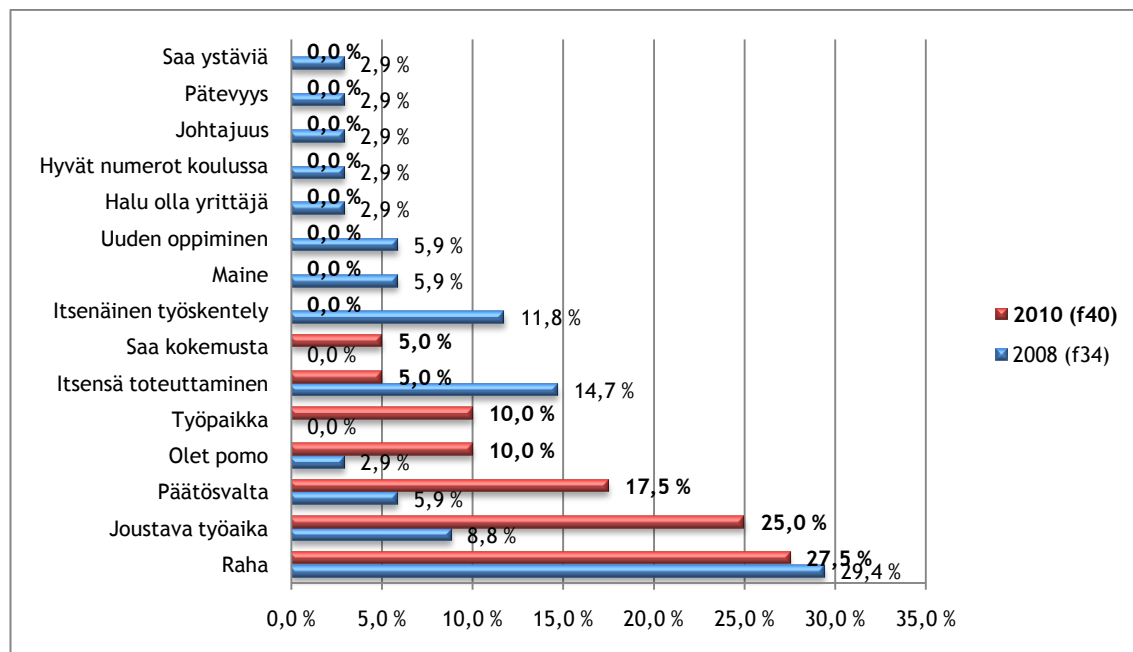
4.1 Yrittäjyyden motiivit

Kysymyslomakkeen toisessa osiossa selvitettiin vastaajien kokemuksia yrittäjyyteen liittyen. Kysymyksien 2.1 ja 2.2 tarkoituksena oli selvittää vastaajien motiiveja yrittäjäksi ryhtymiselle avointen kysymysten avulla. Vastaukset kategorisoitiin jälkikäteen tiettyihin luokkiin, jolloin esimerkiksi vastaus *”saa itse päättää työajat”* sekä *”vapaat työajat”* ovat samassa kategoriasa *”joustava työaika”*. Tulokset esitettiin prosenteissa, jonka avulla tulosten pienet erot saatiin selkeämmin esille. Kysymyksessä 2.3 kysyttiin, voisiko vastaaja nähdä itsensä yrittäjänä jonain päivänä. Vastaajan tuli perustella valintansa ja mikäli vastaaja vastasi kyllä, tuli hänen konkretisoida vastaus, millä alalla.

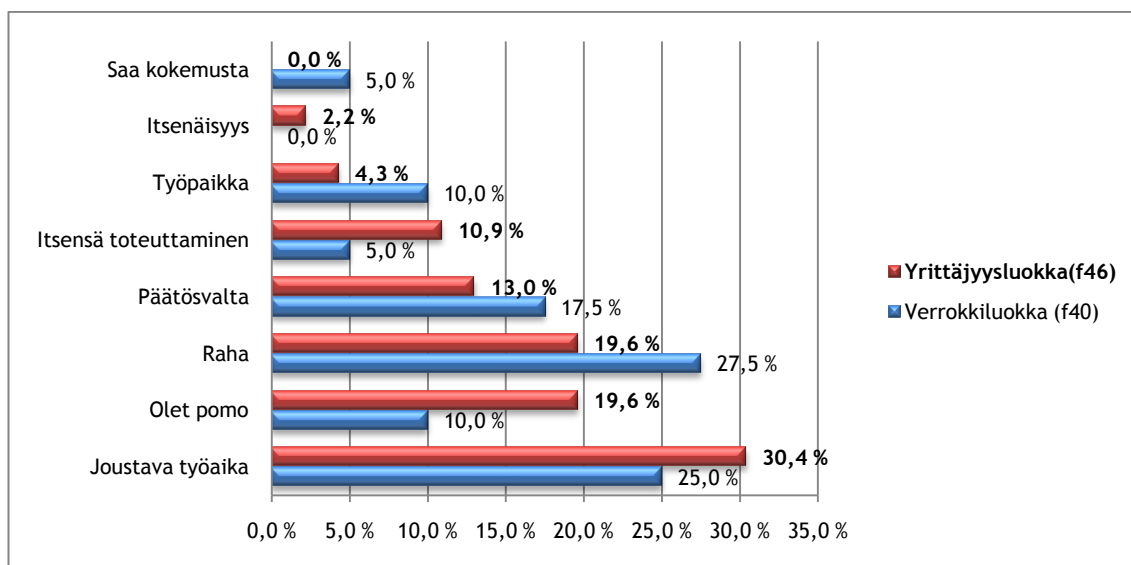
Kuvio 1: Yrittäjyysluokan motiivit yrittäjyyteen ryhtymiselle

Kysymyksessä 2.1 vastaajan piti luetella kolme motiivia yrittäjäksi ryhtymiselle. Yrittäjyysluokan (kuvio 1) vuosien 2008 ja 2010 vastaukset ovat melko tasaiset. Molempina tutkimuksen toteutusvuosina yrittäjyysluokkalaisten mielestä suurin motiivi yrittäjäksi ryhtymiselle oli ”joustava työaika”. ”Olet pomo” sekä ”päätösvalta” motiivien kannatukset nousivat vuoden 2008 tutkimukseen nähden, tätä ilmiötä saattaa selittää vastaajien vastuunottokyvyn kypsyminen iän myötä sekä sisäisen yrittäjyyden henkinen kasvu. Uutena motiivina vuoden 2010 tutkimuksessa esille nousi ”itsenäisyys”.

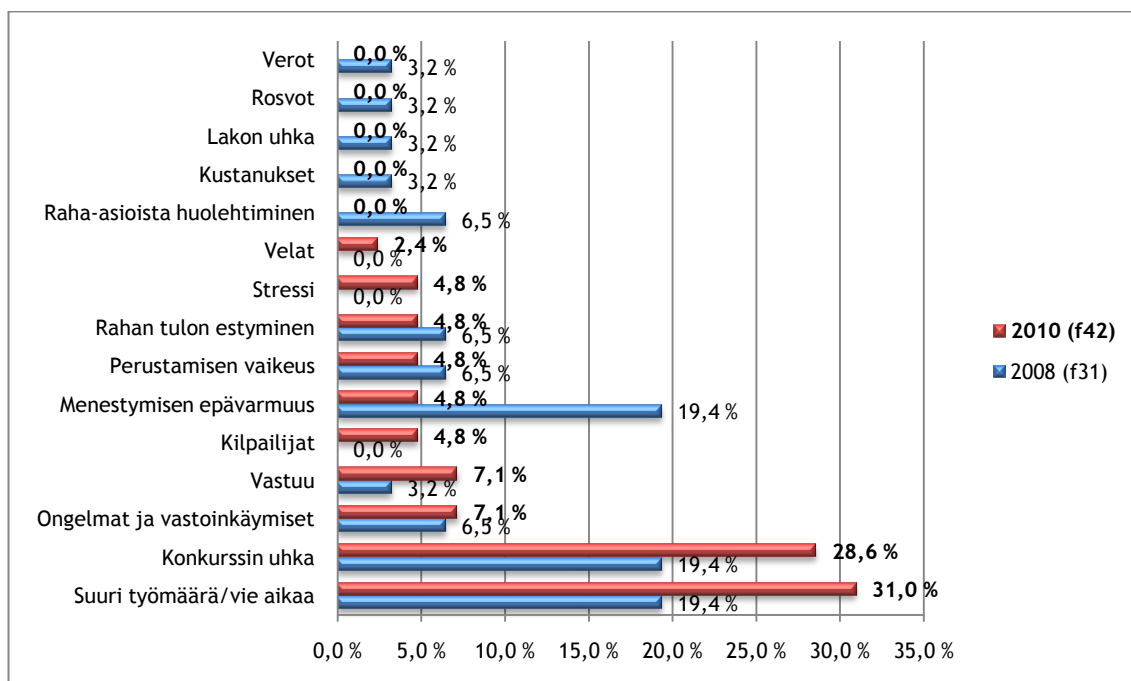
Kuvio 2: Verrokkiluokan motiivit yrittäjyyteen ryhtymiselle

Verrokkiluokan vastaukset vuoden 2010 tutkimuksessa (kuvi 2) ovat yhteneväisemmät, verrattuna vuoden 2008 vastauksiin. Molempina tutkimuksen toteutusvuosina verrokkiluokkalaisten mielestä suurin motiivi yrittäjyyteen ryhtymiselle oli ”raha”. ”Joustava työaika”, ”päättösvalta” sekä ”olet pomo” motiivien kannatukset nousivat vuoden 2008 tutkimukseen nähden. ”Päätösvalta” sekä ”olet pomo” motiivien kannatusten kasvua saattaa selittää vastaajien vastuunottokyvyn kypsyminen iän myötä, samalla tavalla kuin yrittäjyysluokan oppilaita. Uusina motiiveina vuoden 2010 tutkimuksessa esille nousivat ”työpaikka” sekä ”saa kokemusta”.

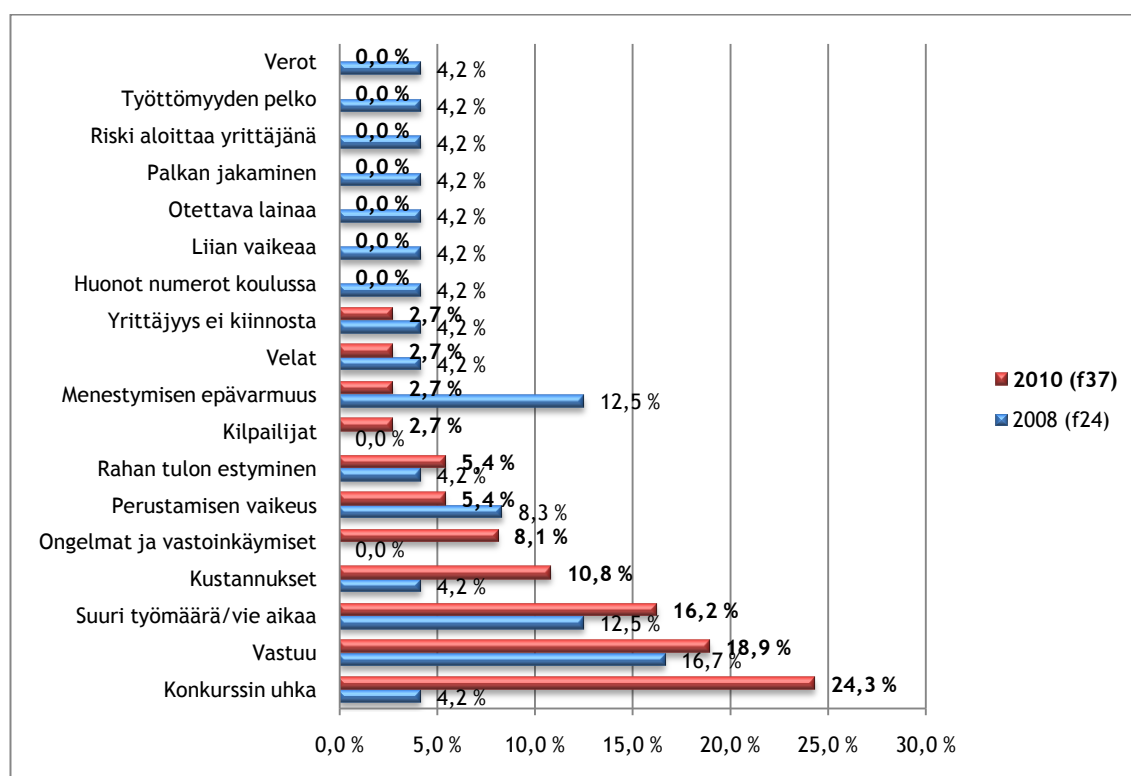
Kuvio 3: Molempien luokkien vuoden 2010 motiivit yrittäjyyteen ryhtymiselle

Yrittäjyysluokan ja verrokkiluokan vuoden 2010 (kuvio 3) vastausten välillä ilmenee selkeästi teoreettista viitekehystä tukeva, 9,6 % eroavaisuus ”olet pomo” motiivin kohdalla. Yksi yrittäjyyskasvatuksen tavoitteista on vastuun ottaminen, jossa on tuloksista päätellen yrittäjyysluokalla onnistuttu kahden vuoden yrittäjyysaktivoinnin aikana.

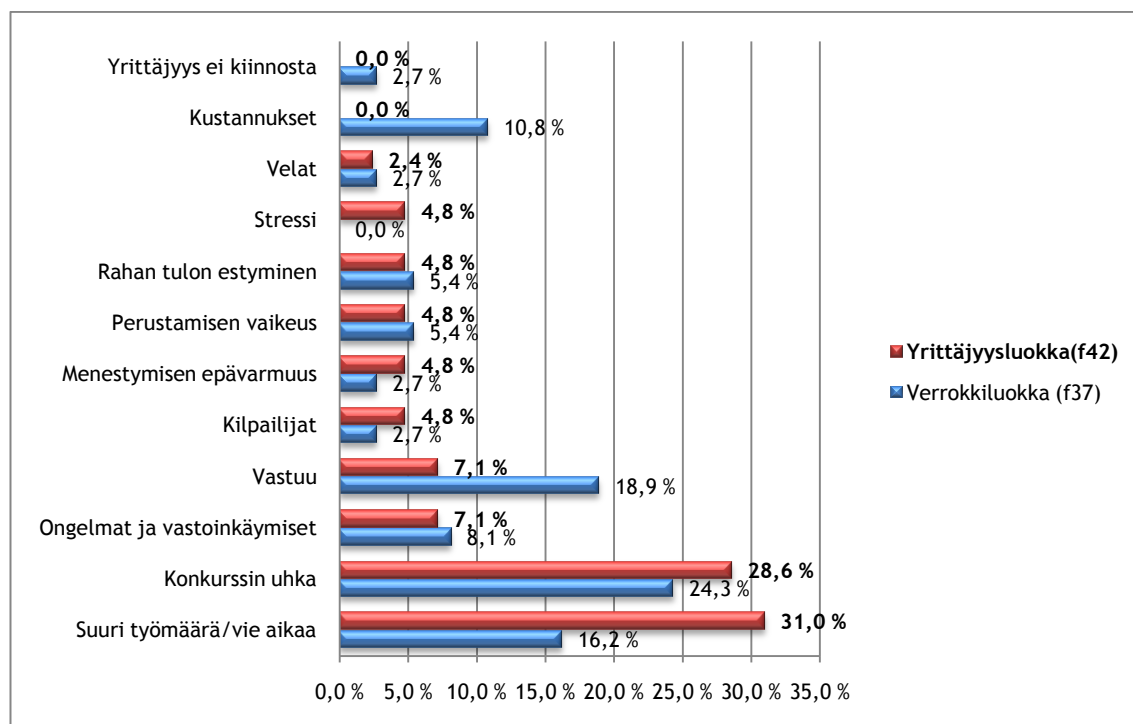
Kuvio 4: Yrittäjyysluokan kielteiset motiivit yrittäjyyteen ryhtymiselle

Kysymyksessä 2.2. vastaajan tuli luetella kolme kielteistä puolta yrittäjyyteen ryhtymiselle. Yrittäjyysluokan (kuvio 4) vastauksissa on vuosien välillä havaittavissa muutamia selkeitä muutoksia. ”Suuri työmäärä/vie aikaa” nousi vuoden 2010 tutkimuksessa suurimmaksi kielteiseksi motiiviksi yrittäjyyteen ryhtymiselle, kun taas vuoden 2008 tutkimuksessa suurimman kielteisen motiivin tilan jakoi ”suuri työmäärä/vie aikaa”, ”konkurssin uhka” sekä ”menestymisen epävarmuus”. ”Suuri työmäärä/vie aikaa”, ”konkurssin uhka”, ”ongelmat ja vastoinkäymiset” sekä ”vastuu” kannatukset nousivat vuoden 2008 tutkimukseen nähden. Uusina kielteisinä motiiveina vuoden 2010 tutkimuksessa esille nousivat ”kilpailijat”, ”stressi” sekä ”velat”.

Kuvio 5: Verrokkiluokan kielteiset motiivit yrittäjyyteen ryhtymiselle

Verrokkiluokan (kuvio 5) kielteiset motiivit yrittäjyyteen ryhtymiselle vuosien välillä ovat tasoittuneet selkeästi. ”Konkurssin uhka” on noussut suurimmaksi kielteiseksi motiiviksi yrittäjyyteen ryhtymiselle. ”Konkurssin uhka”, ”vastuu”, ”suuri työmäärä/vie aikaa”, ”kustannukset” sekä ”rahan tulon estyminen” kannatukset nousivat vuoden 2008 tutkimukseen nähden. Uusina kielteisinä motiiveina vuoden 2010 tutkimuksessa esille nousivat ”ongelmat ja vastoinkäymiset” sekä ”kilpailijat.”

Kuvio 6: Molempien luokkien vuoden 2010 kielteiset motiivit yrittäjyyteen ryhtymiselle

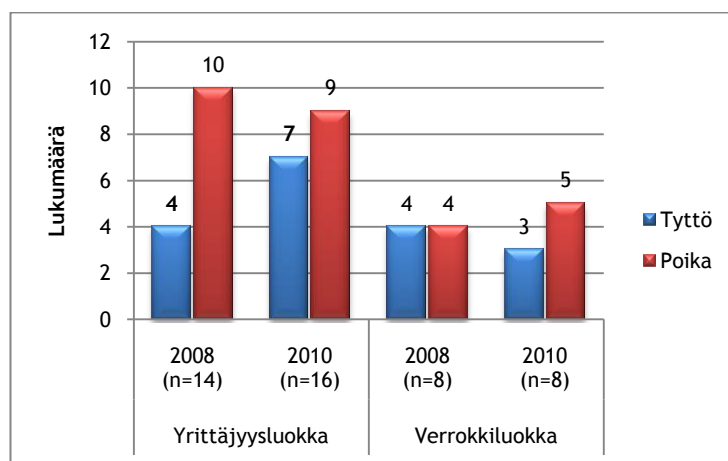
Molempien luokkien kielteiset motiivit yrittäjyyteen ryhtymiselle vuoden 2010 tutkimuksessa (kuvio 6) ovat melko yhtenevät. ”Suuri työmäärä/vie aikaa” sekä ”konkurssin uhka” kohdalla havaitaan luokkien välillä eroa. Tätä ilmiötä tukee myös teoreettinen viitekehys, jonka mukaan yritysysteistyön avulla oppilaille konkretisoituu työelämän yrittäjyys eli ulkoinen yrittäjyys.

Kysymyksessä 2.3 selvitettiin, voiko vastaaja nähdä itsensä jonain päivänä yrittäjänä. Vuonna 2008 yrittäjyysluokkalaisista neljätolista vastaajaa eli 82,4 % saattoi nähdä itsensä tulevaisuudessa yrittäjänä, kun taas vuonna 2010 luku oli vastaavasti kuusitoista vastaajaa eli 88,9 %. Vuonna 2010 kaksitoista kuudestatoista, itsensä yrittäjänä näkevästä, yrittäjyysluokkalaisesta perustelivat valintaansa seuraavanlaisesti: on päätäntävaltaa (f5), kiinnostus yrittäjyyttä kohtaan (f3), suvussa yrittäjiä (f3) sekä haaveena oma yritys (f1).

Verrokkiluokan oppilaista vuonna 2008 vain kahdeksan vastaajaa eli 42,1 % saattoi nähdä itsensä tulevaisuudessa yrittäjänä, vuonna 2010 myös kahdeksan vastaajaa eli 44,4 % oli sitä mieltä, että yrittäjyys on mahdollisuus tulevaisuudessa. Vuonna 2010 seitsemän kahdeksasta verrokkiluokkalaisesta, jotka näkivät itsensä tulevaisuudessa yrittäjänä, perustelivat valintaansa seuraavanlaisesti: kiinnostus yrittäjyyttä kohtaan (f2), on päätäntävaltaa (f2), suvussa yrittäjiä (f2) sekä saa enemmän rahaa kuin palkkatyöläisenä (f1).

Asetelma luokkien välillä on pysynyt hyvin samanlaisena molempina tutkimusvuosina, noin puolet enemmän yrittäjyysluokkalaisista näkee itsensä yrittäjänä tulevaisuudessa. Teorian mukaan yrittäjyysaikomuksella voidaan mitata asennetta yleisesti, vaikkakin yrittäjyysaikomus on yhteydessä ulkoiseen yrittäjyyteen. Yrittäjyysaikomuksen mukaan mitattuna yrittäjyysluokkalaisten asenne yrittäjyyttä kohtaan on selkeästi positiivisempi kuin verrokkiluokkalaisten asenne yrittäjyyttä kohtaan.

Mikäli vastaaja näki itsensä tulevaisuudessa yrittäjänä, tuli hänen konkretisoida vastaus, millä alalla. Yrittäjyysluokan oppilaiden omat yrittäjyysshaaveet eivät konkretisoituneet sen enempää tiettyihin aloihin kuin vuoden 2008 tutkimuksessakaan. Yrittäjyysluokan oppilaat olivat enemminkin ymmärtäneet mitkä alat eivät ole heille mieluisia.

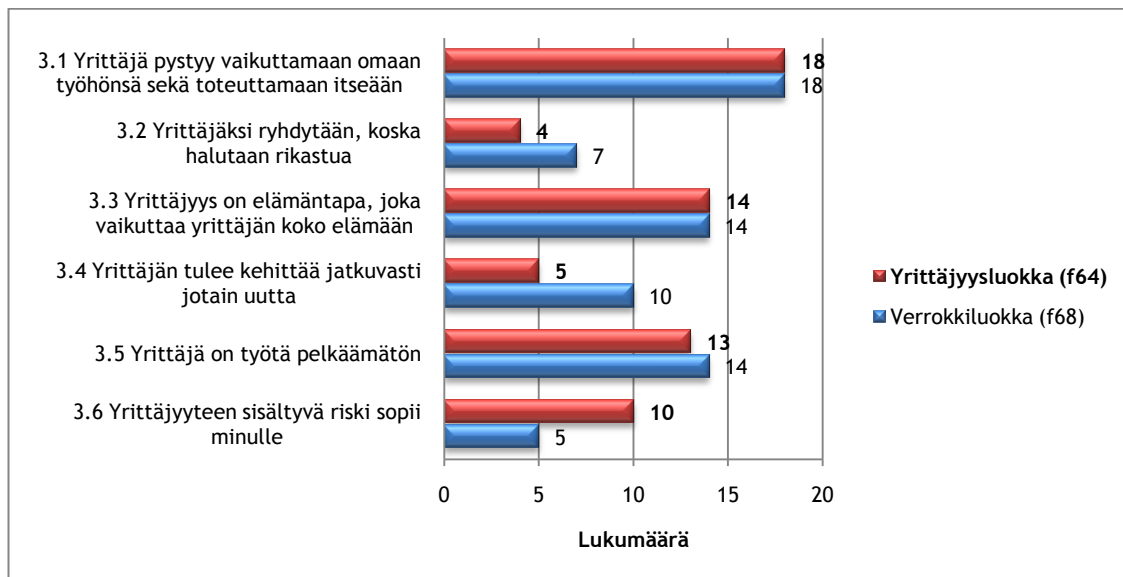
Kuvio 7: Sukupuolijakauma vastaajan omasta näkemyksestä yrittäjyyteen ryhtymiselle

Vertailtaessa itsensä yrittäjäksi näkevien vastaajien sukupuolijakaumaa huomataan, että yrittäjyysluokan tyttöjen kiinnostus yrittäjyyttä kohtaan on hieman kasvanut yrittäjyysaktiivisuuden myötä.

4.2 Asenteet yrittäjyydestä

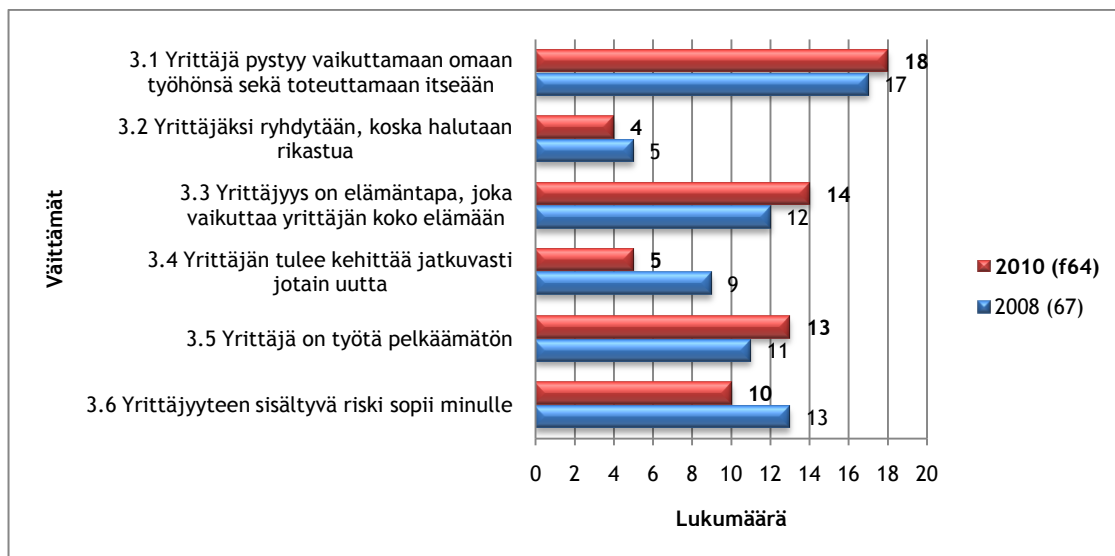
Kyselylomakkeen kolmannessa osiossa käsitellään vastaajien asenteita yrittäjyyttä kohtaan kuuden väittämän kautta. Jokaisen väittämän jälkeen vastaajan tuli olla samaa tai eri mieltä sekä perustella oma vastauksensa. Osiossa tarkastellaan erityisesti yrittäjyysluokan asenteita, joten pelkät yrittäjyysluokan perustelut väittämille on avattu (Hakala 2009, 32). Perustelut kategorisoitiin jälkikäteen luokkiin, jolloin esimerkiksi vastaus ” *työhön tulee omistautua ja vapaa-aika voi vähentyä*” sekä ” *yrittäjyys tulee sitoutua ja lomallakin voi joutua töihin*” ovat saman nimikkeen ” *yrittäjyys tulee sitoutua ja vapaa-aika voi vähentyä*” alla. Väittämiä olivat 3.1 ” *Yrittäjä pystyy vaikuttamaan omaan työhönsä sekä toteuttamaan itseään*”, 3.2

”Yrittäjäksi ryhdytään, koska halutaan rikastua”, 3.3 ”Yrittäjyys on elämäntapa, joka vaikuttaa yrittäjän koko elämään”, 3.4 ”Yrittäjän tulee kehittää jatkuvasti jotain uutta”, 3.5 ”Yrittäjä on työtä pelkäämätön” sekä 3.6 ”Yrittäjyyteen sisältyvä riski sopii minulle.”

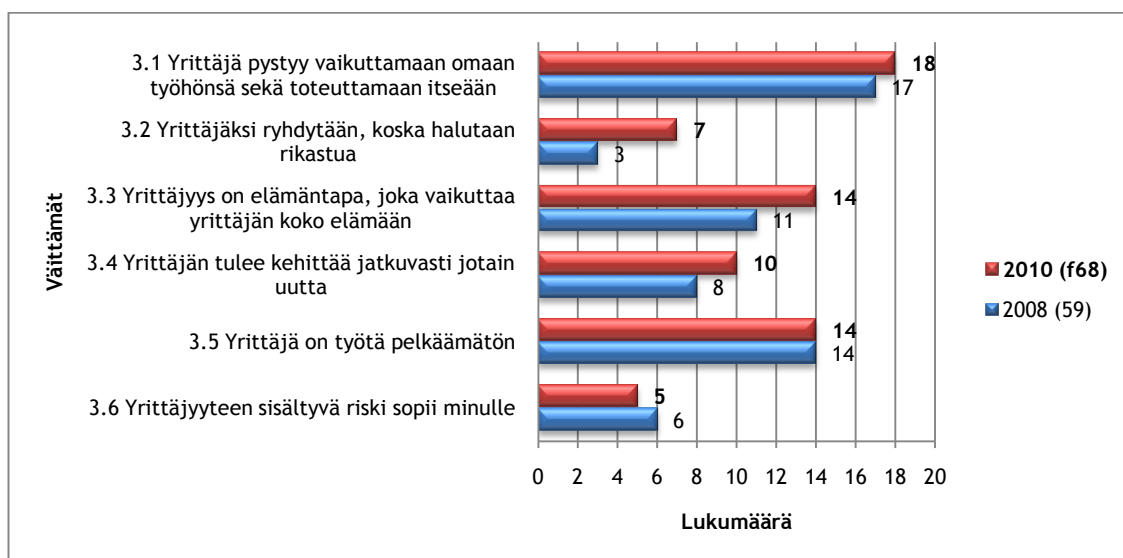
Kuvio 8: Molempien luokkien vuoden 2010 väittämien kanssa samaa mieltä olevat

Vuonna 2010 (kuvio 8) väittämien kanssa samaa mieltä olleiden molempien luokkien vastaajien välillä huomataan muutamia eroja. Väittämien 3.2 *”Yrittäjäksi ryhdytään, koska halutaan rikastua”* sekä 3.4 *”Yrittäjän tulee kehittää jatkuvasti jotain uutta”* kohdalla noin puolet enemmän verrokkiluokkalaisista kun yrittäjyysluokkalaisista ovat samaa mieltä väittämän kanssa. Ilmiötä selittää ulkoisen yrittäjyyden tutuksi tuleminen yrittäjyysluokan oppilaille, he ovat tietoisempia yrittäjän todellisesta arjesta ja siihen kuuluvissa asioissa. Huomiota herättää myös väittämä 3.6 *”Yrittäjyyteen sisältyvä riski sopii minulle”*, sillä puolet enemmän yrittäjyysluokkalaisia on väittämän kanssa samaa mieltä.

Kuvio 9: Väittämien kanssa samaa mieltä olevat yrittäjyysluokkalaiset

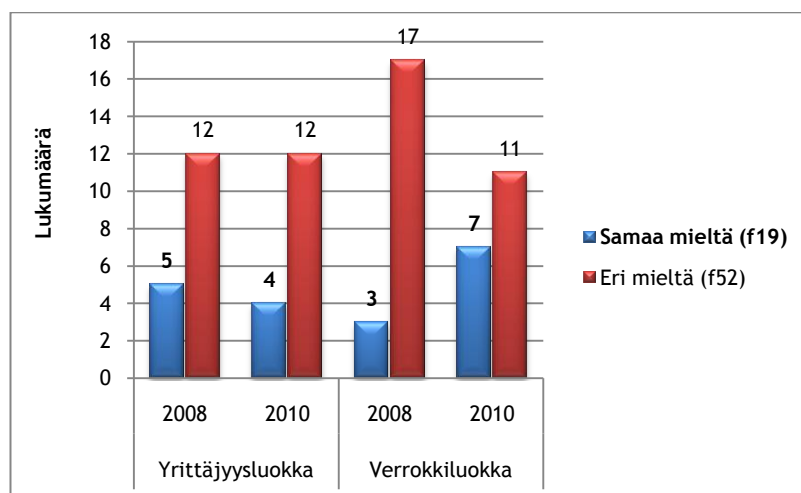
Vuosien välillä, väittämien kanssa samaa mieltä olleiden (kuvio 9), yrittäjyysluokkalaisten vastauksissa ilmenee eroja. Yrittäjyysluokan väittämän 3.4 ”Yrittäjän tulee kehittää jatkuvasti jotain uutta”, kanssa samaa mieltä olleiden vastaajien määrä laski vuoden 2010 tutkimuksessa. Vuoteen 2008 verrattuna myös väittämän 3.6 ”Yrittäjyyteen sisältyvä riski sopii minulle” vastaajien määrä laski hieman. Molempia ilmiötä selittää asenteiden muuttuminen, silloin kun yksilö saa tietoa asiasta tai hänen kokemuksensa asiaan liittyen lisääntyvät. Yrittäjyyskasvatuksen myötä yrittäjyysluokan oppilaat ovat tutustuneet yrittäjyyteen.

Kuvio 10: Väittämien kanssa samaa mieltä olevat verrokkiluokkalaiset

Vuosien välillä väittämien kanssa samaa mieltä olleiden (kuvio 10) verrokkiluokkalaisten vastauksissa nousee esiin yksi muita eroja selkeämpi ero. Verrokkiluokan väittämän 3.2 ”Yrittäjäksi ryhdytään, koska halutaan rikastua”, kanssa samaa mieltä olleiden vastaajien määrä nousi vuoden 2010 tutkimuksessa yli puolella. Tästä voidaan huomata, että verrokkiluokkalaiset ajattelevat yrittäjyyttä pinnallisesti, heillä ei ole samanlaista kokemusta ja tietoperää ulkoisesta yrittäjyydestä kuin yrittäjyysluokan oppilailla.

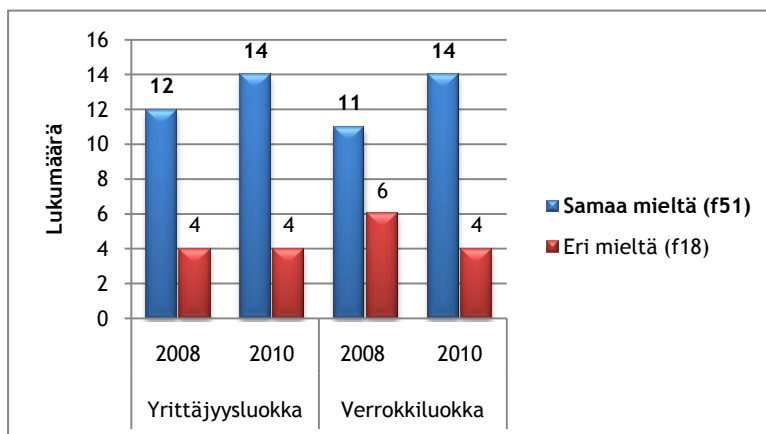
Ensimmäinen osion väittämä 3.1 ”Yrittäjä pystyy vaikuttamaan omaan työhönsä sekä toteuttamaan itseään” käsitteli itseohjautuvuutta. Molempina tutkimuksen toteutus vuosina yrittäjyys- sekä verrokkiluokan vastaajista kaikki (f70) olivat samaa mieltä, vuoden 2008 tutkimuksessa verrokkiluokalta kaksi vastaajaa jätti kohdan tyhjäksi. Vuonna 2010 yrittäjyysluokkalaisten mielestä omaan työhön pystyy vaikuttamaan, koska yrittäjänä saa päättää erilaisista asioista (f5), yrittäjällä ei ole pomoa (f6), yrittäjänä saa päättää mitä tekee (f4), yrittäjänä voi käyttää luovuuttaan (f1) sekä ei ole olemassa tiettyä kaaviota, jonka mukaan toimia parhaiten (f1.) Yksi yrittäjyysluokan vastaajista ei perustellut valintaansa.

Kuvio 11: ”Yrittäjäksi ryhdytään, koska halutaan rikastua” (f71)

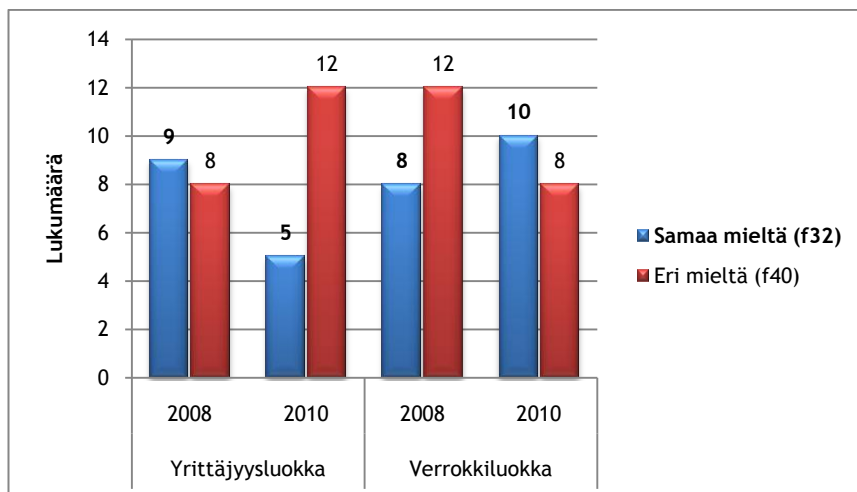
Toinen osion väittämä (kuvio 11) 3.2 oli ”Yrittäjäksi ryhdytään, koska halutaan rikastua”, joka keskittyi rikastumisen motiiviin. Yrittäjyysluokalta vuoden 2010 tutkimuksessa kaksi vastaajaa oli jättänyt kohdan tyhjäksi, mutta muuten luokan tulokset ovat pysyneet hyvin samanlaisina. Vuoden 2008 tutkimuksessa yksi verrokkiluokan oppilaista valitsi molemmat vaihtoehdot. Verrokkiluokalla väittämän kanssa samaa mieltä olleiden määrä nousi vuoden 2010 tutkimuksessa, joka kertoo siitä, että verrokkiluokkalaisilla ei välttämättä ole yhtä totuudenmukaista kuvaa yrittäjän arjesta kuin yrittäjyysluokan oppilailla. Vuonna 2010 yrittäjyysluokkalaisten mielestä perusteluina väittämälle ”Yrittäjäksi ryhdytään, koska halutaan rikastua” olivat jos uskoo ideaansa ja osaa toteuttaa sen, niin saattaa rikastua (f1), kaikki tahtovat

rahaa (f1), ajatellaan heti rikastuvan (f1) sekä tärkeätä on raha ja vapaus valita oma työnsä (f1). Yrittäjyysluokkalaiset, jotka olivat väittämän kanssa eri mieltä, perustelivat valintaansa seuraavasti: rikastuminen ei ole varmaa (f5), ryhdytään, koska halutaan toteuttaa itseään (f3), ryhdytään, koska halutaan perustaa yritys (f1), riski menettää kaikki (f1), halutaan ottaa riskejä (f1) sekä rikastuminen ei luultavasti ole päätavoite (f1).

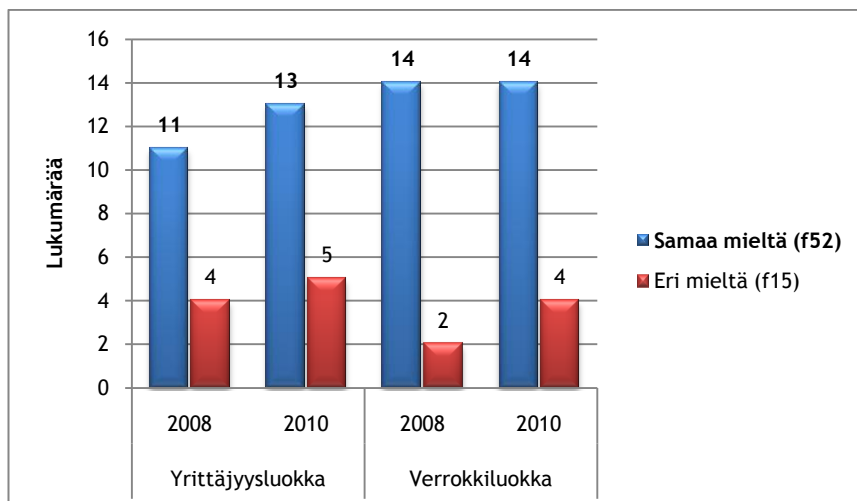
Kuvio 12: ”Yrittäjyys on elämäntapa, joka vaikuttaa yrittäjän koko elämään” (f69)

Kolmas väittämä (kuvio 12) 3.3 oli ”Yrittäjyys on elämäntapa, joka vaikuttaa yrittäjän koko elämään”, joka käsitteli yrittäjyyden vaikutusta muun muassa lähipiiriin. Vuoden 2008 tutkimuksessa yrittäjyysluokalta yksi vastaaja ja verrokkiluokalta kaksi vastaajaa jätti kohdan tyhjäksi. Yrittäjyysluokan tulokset pysyivät vuosien välillä hyvin samanlaisina. Verrokkiluokalla väittämän kanssa samaa mieltä olleiden määrä nousi hieman vuosien välillä, jota selittää oppilaiden iän tuoma tietotaito. Vuonna 2010 väittämän ”Yrittäjyys on elämäntapa, joka vaikuttaa yrittäjän koko elämään” kanssa samaa mieltä olleet yrittäjyysluokkalaiset perustelivat valintaansa seuraavasti: yritys vie aikaa ja on raskasta työtä (f5), yritykseen tulee sitoutua ja vapaa-aika voi vähentyä (f4), yrittäjänä vastaat kaikesta (f3), yrittäjänä saattaa joutua tuomaan töitä kotiin (f1) sekä yrittäjä on tavallaan aina töissä, toisen alaisena rajatut työajat (f1). Yrittäjyysluokkalaiset, jotka olivat väittämän kanssa eri mieltä, perustelivat valintaansa seuraavasti: ei vaikuta koko elämään, voi olla vain pelkkä työkin (f2), voi menettää kaiken (f1) sekä eläkkeellä voi nauttia vapaasta (f1).

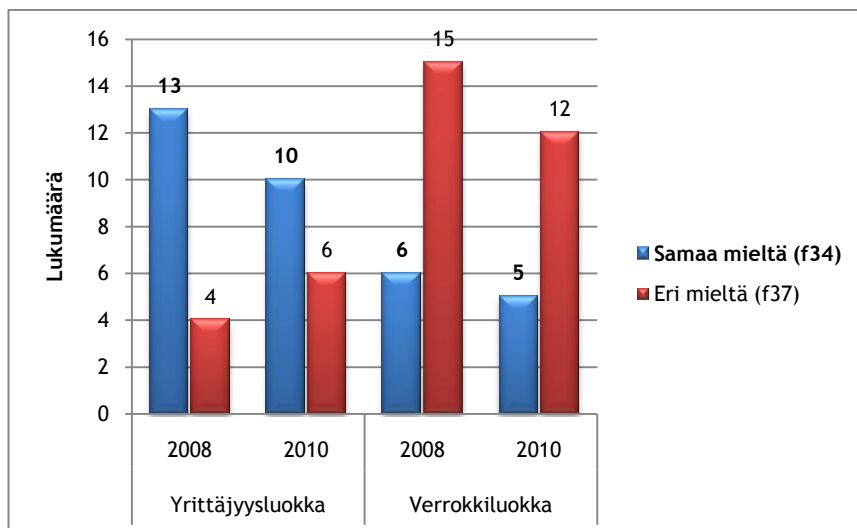
Kuvio 13: ”Yrittäjän tulee kehittää jatkuvasti jotain uutta” (f72)

Neljäs osion väittämä (kuviokuva 13) oli 3.4 ”Yrittäjän tulee kehittää jatkuvasti jotain uutta”, joka käsitteli innovatiivisuutta. Vuoden 2010 tutkimuksessa yksi yrittäjyysluokkalaisista jätti kohdan tyhjäksi. Vuoden 2008 tutkimuksessa yksi verrokkiluokan oppilaista valitsi molemmat vaihtoehdot. Vuonna 2010 suurin osa yrittäjyysluokkalaisista oli väittämän kanssa eri mieltä, kun samaan aikaan enemmistö verrokkiluokkalaisista oli väittämän kanssa samaa mieltä. Molempien luokkien mielipiteet väittämää kohtaan olivat kääntyneet päinvastoin vuosien välillä. Tästä kertoo se, että yrittäjyysluokan oppilailla on vuosien aikana kertynyt oikeanlaista tietoa yrittäjyyteen liittyvistä asioista, kun taas verrokkiluokan oppilaille tätä tietoa ei ole opetettu. Vuonna 2010 väittämän ”Yrittäjän tulee kehittää jatkuvasti jotain uutta” kanssa samaa mieltä olleet yrittäjyysluokkalaiset perustelivat valintaansa seuraavasti: menestyäkseen ja erottuakseen ei voi olla koko aika samanlainen, muut yritykset kopioivat hyvät ideat (f1), myynti kasvaa suuremmaksi (f1), jottei yritys menisi konkurssiin (f1) sekä yrittäjänä ei muuten pärjää ja on opetettu, että mielikuvitusta pitää käyttää (f1). Eri mieltä olleet yrittäjyysluokkalaiset perustelivat valintaansa seuraavasti: jos vanha toimii, miksi keksiä uutta (f7), vanhaa voi muokata, aina ei tarvitse keksiä uutta (f1), kaikilla aloilla ei tarvitse keksiä uutta (f1) sekä uuden keksiminen ei ole tärkeintä yrityksen pyörittämisessä (f1).

Kuvio 14: ”Yrittäjä on työtä pelkäämätön” (f67)

Viides osion väittämä 3.5 (kuvio 14) oli ”Yrittäjä on työtä pelkäämätön.” Vuoden 2008 tutkimuksessa yrittäjyysluokalta kaksi vastaajaa ja verrokkiluokalta kolme vastaajaa jätti kohdan tyhjäksi. Molempien luokkien vastaukset pysyivät vuosien välillä hyvin samanlaisina. Vuonna 2010 yrittäjyysluokkalaisten mielestä yrittäjä on työtä pelkäämätön, koska työt on tehtävä vaikka ei jaksaisi (f5), yrittäjä ei saa lannistua (f2), pitää olla valmis tekemään töitä, joista ei tykkää (f1), jos muut eivät kykene hoitamaan hommaa, joutuu yrittäjä tekemään sen (f1), yrittäjillä saattaa olla enemmän töitä kuin normi työntekijöillä (f1), ilman töitä yritys ei menesty (f1) sekä ei ole niin justinsa meneekö töihin vai ei (f1). Eri mieltä olleet yrittäjyysluokkalaiset perustelivat valintaansa seuraavasti: riskejä joutuu ottamaan eikä silloin aina tiedä mitä tehdä (f1), yrittäjä ei aina joudu tekemään fyysistä työtä ja siksi on valinnut yrittäjyyden (f1), riippuu työstä (f1) sekä ei aina päde, joskus yrittäjä ”sortuu” (f1).

Kuvio 15: ”Yrittäjyyteen sisältyvä riski sopii minulle” (f71)

Kuudes osion väittämä (kuvio 15) 3.6 oli ”Yrittäjyyteen sisältyvä riski sopii minulle”, vastaajan tuli ajatella väittämää omakohtaisemmin. Vuonna 2010 kaksi yrittäjyysluokkalaista jätti kohdan tyhjäksi. Vuonna 2008 kaksi verrokkiluokkalaista valitsi molemmat vaihtoehdot ja vuonna 2010 yksi verrokkiluokkalainen jätti kohdan tyhjäksi. Yrittäjyysluokan vastaukset taasoittuivat hieman vuoden 2010 tutkimuksessa, oppilaiden ajatukset yrittäjäksi ryhtymiselle ovat realisoituneet peruskoulun yrittäjyyskasvatuksen myötä. Vuonna 2010 väittämän ”Yrittäjyyteen sisältyvä riski sopii minulle” kanssa samaa mieltä olleet yrittäjyysluokkalaiset perustelivat valintaansa seuraavasti: olen valmis tekemään töitä yritykseni eteen (f1), haluan jännitystä elämään (f1), haluan toteuttaa jotakin (f1), olen valmis kohtaamaan etu- ja takaiskuja (f1), haluan uskaltaa (f1), olen saanut yrittäjyyteen sellaiset avaimet, että kukaan ei voi viedä niitä minulta (f1), pidän riskeistä (f1), vastuu ja muu houkuttelee (f1) sekä alan yrittäjäksi kun olen oppinut jotain (f1). Eri mieltä olleet yrittäjyysluokkalaiset perustelivat valintaansa seuraavasti: liikaa miettimistä (f1), en pidä haasteista (f1), suuri vastuu pelottaa (f1) sekä aikani ei riittäisi oman yrityksen perustamiseen (f1).

4.3 Yrittäjyyden ominaispiirteet

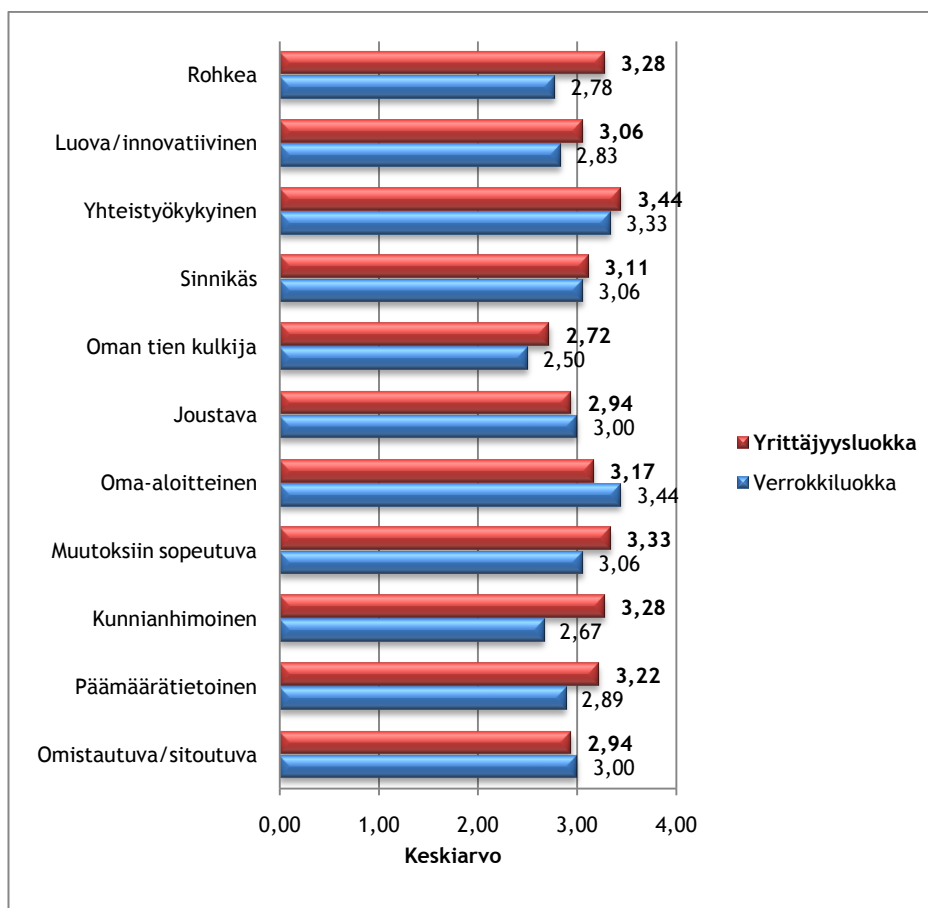
Yrittäjyyden ominaispiirteet osio käsitteli vastaajan omaa persoonaa yhdentoista adjektiivin avulla. Adjektiiveja olivat ”rohkea”, ”luova/innovatiivinen”, ”yhteistyökykyinen”, ”sinnikäs”, ”oman tien kulkija”, ”joustava”, ”oma-aloitteinen”, ”muutoksiin sopeutuva”, ”kunnianhimoinen”, ”päämäärätietoinen” sekä ”omistautuva/sitoutuva”. Sanapareja ”luova/innovatiivinen” sekä ”omistautuva/sitoutuva” käytettiin siksi, että vastaajan oli helpompi ymmärtää, mitä adjektiivilla tarkoitettiin kyseisessä yhteydessä (Hakala 2009, 37.) Ominaispiirteitä mitattiin neliportaisella Likertin asteikolla. Likertin asteikko on neliportainen, jotta vastaajalla ei ole mahdollisuutta vastata keskimmästä vaihtoehtoa (Hakala 2009, 37.) Vastaa-

jan tuli olla 1= täysin eri mieltä, 2= jokseenkin eri mieltä, 3= jokseenkin samaa mieltä tai 4= täysin samaa mieltä.

	Yrittäjyysluokan ka.		Verrokkiluokan ka.	
	2008 (n=17)	2010 (n=18)	2008 (n=19)	2010 (n=18)
Rohkea	3,29	3,28	3,16	2,78
Luova/ innovatiivinen	3,12	3,06	2,84	2,83
Yhteistyökykyinen	3,29	3,44	3,37	3,33
Sinnikäs	3,24	3,11	3,11	3,06
Oman tien kulkija	3,06	2,72	2,63	2,50
Joustava	2,94	2,94	3,00	3,00
Oma-aloitteinen	3,24	3,17	2,89	3,44
Muutokseen sopeutuva	3,41	3,33	3,00	3,06
Kunnianhimoinen	2,88	3,28	2,32	2,67
Päämäärätietoinen	3,12	3,22	2,63	2,89
Omistautuva/sitoutuva	3,06	2,94	2,79	3,00

Taulukko 2: Yrittäjyyden ominaispiirteiden keskiarvot

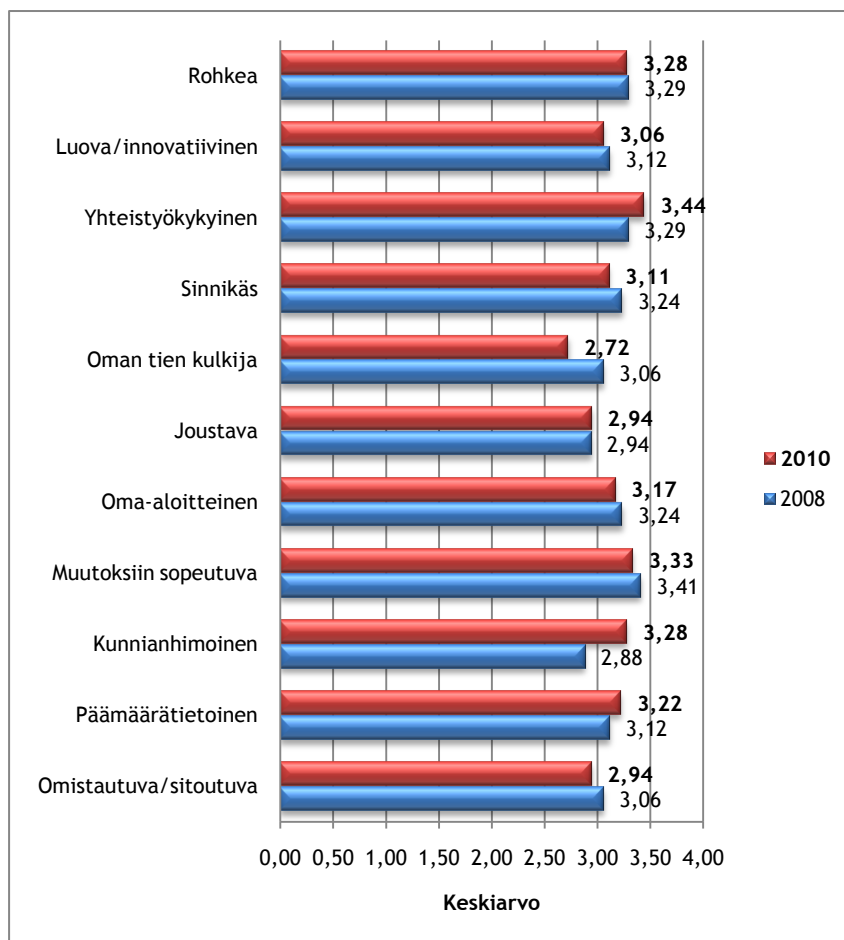
Yrittäjyyden ominaispiirteet osion vastausten keskiarvoista (taulukko 2) huomataan, että muutokset vuosien välillä molempien luokkien osalta ovat erittäin pieniä. Yrittäjyysluokalla adjektiivit ”yhteistyökykyinen”, ”kunnianhimoinen” sekä ”päämäärätietoinen” kasvattivat kannatustaan. Verrokkiluokalla adjektiivit ”oma-aloitteinen”, ”muutokseen sopeutuva”, ”kunnianhimoinen”, ”päämäärätietoinen” sekä sanapari ”omistautuva/sitoutuva” kasvattivat kannatustaan vuosien välillä, kannatuksien kasvua selittävät verrokkiluokan oppilaiden kypsyminen ja kasvaminen iän myötä.

Kuvio 16: Vuoden 2010 molempien luokkien tuloksien keskiarvot

Molempien luokkien vuoden 2010 (kuvio 16) ominaispiirteitä tarkasteltaessa tulee ottaa huomioon, että peruskoulun yrittäjyyskasvatuksen tulee kehittää oppilaiden sisäistä yrittäjyyttä eli yritteliäisyyttä, aktiivisuutta, luovuutta, sinnikkyyttä sekä yhteistoiminnallisuutta. Näiden ominaisuuksien kehittämisessä on kysymys siitä, että oppilaille luodaan olosuhteet, jossa on mahdollisuus kehittää jo olemassa olevia ominaisuuksia. Oletuksena oli, että yrittäjyysluokan oppilaiden ominaispiirteet nousisivat selkeämmin esille kuin verrokkiluokan oppilaiden ominaispiirteet. Kuviosta huomataan, että kohdissa ”rohkea” ja ”kunnianhimoinen” luokkien välillä esiintyy selkeimmät erot, mitkä eivät kuitenkaan ole kovinkaan suuria.

Mielenkiintoista on, että kohdissa ”joustava”, ”oma-aloitteinen” sekä ”omistautuva/sitoutuva” yrittäjyysluokan keskiarvo on verrokkiluokan keskiarvoa pienempi. Teoreettista viitekehystä tukevana asiana on, että opettajat ovat luoneet yrittäjyysluokan oppimistilanteet niin, että ne virittävät yrittäjyyttä ja antavat sille mahdollisuuden toteutua. Yrittäjyyskasvatuksessa on tarkoituksena löytää tasapaino oppilaan vapauden ja ohjauksen välille. Projektit tai tehtävät on mahdollisesti jalostettu niin pitkälle, että yrittäjyysluokan oppilaiden omatoimisuudelle ei ole jäänyt tarpeeksi tilaa toteutua.

Kuvio 17: Yrittäjyysluokan molempien vuosien tulosten keskiarvot

Yrittäjyysluokan vuosien 2008 ja 2010 (kuviot 17) neljännen osion vastausten keskiarvoja tarkasteltaessa huomataan, että vastausten välillä ei ole suuria eroja. ”Yhteistyökyky”, ”kunnianhimoinen” sekä ”päämäärätietoinen” adjektiivit ovat saaneet aikaisempaa enemmän kannatusta. Suurimpana erona vuosien välillä on yrittäjyysluokan oppilaiden kunnianhimon kasvu. Oppilaat ovat yrittäjyysluokalla opiskelun aikana nähneet ja kokeneet ulkoisen yrittäjyyden tuomat etuudet, joka on mahdollisesti lisännyt heidän omaa kunnianhimoisuuttaan sekä päämäärätietoisuuttaan. ”Yhteistyökyky” vaihtoehdon kannatuksen kasvua tukee vaihtoehto ”oman tien kulkija” kannatuksen lasku. Teoriassa kerrotaan peruskoulun yrittäjyyskasvatuksen lisäävän yhteistoiminnallisuutta, joka samalla vähentää oppilaiden yksilötyöskentelyä.

4.4 Yrittäjyysluokan toimivuus

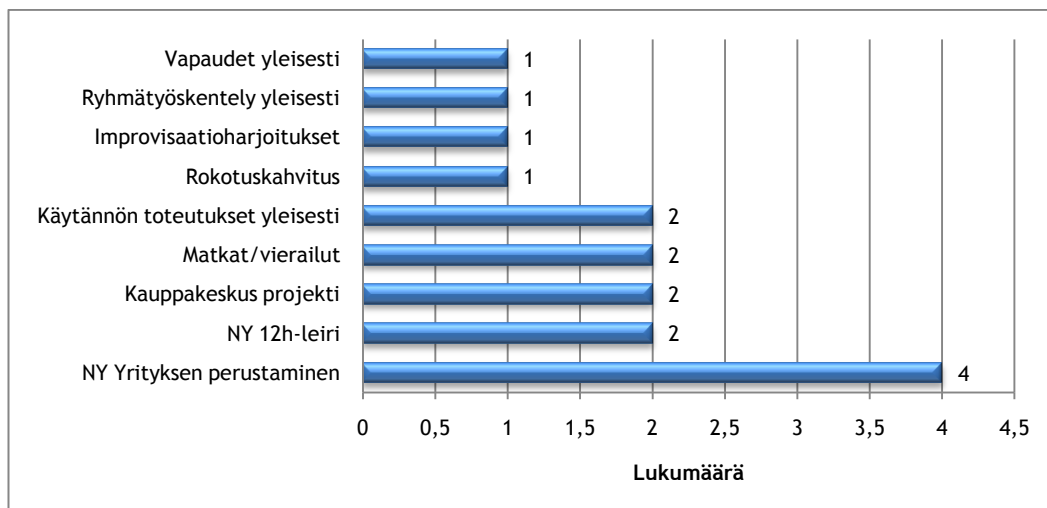
Yrittäjyysluokan toimivuus osiossa tarkasteltiin ainoastaan yrittäjyysluokan mielipiteitä luokan toiminnasta, osion avulla haluttiin saada palautetta suoraan oppilailta. Kohdassa 5.1 kysyttiin vastaajien mielipiteitä viittä eri väittämää kohtaan. Kysymys 5.2 käsitteli vastaajien tähänastisten opintojen parasta kokemusta. Kysymyksessä 5.3 vastaajilta kysyttiin, mistä kokemuk-

sesta he uskovat olevan eniten hyötyä tulevaisuudessa. Kohdassa 5.4 vastaajalla oli mahdollisuus antaa palautetta, kehitysehdotuksia tai kommentoida tyhjään tilaan vapaasti.

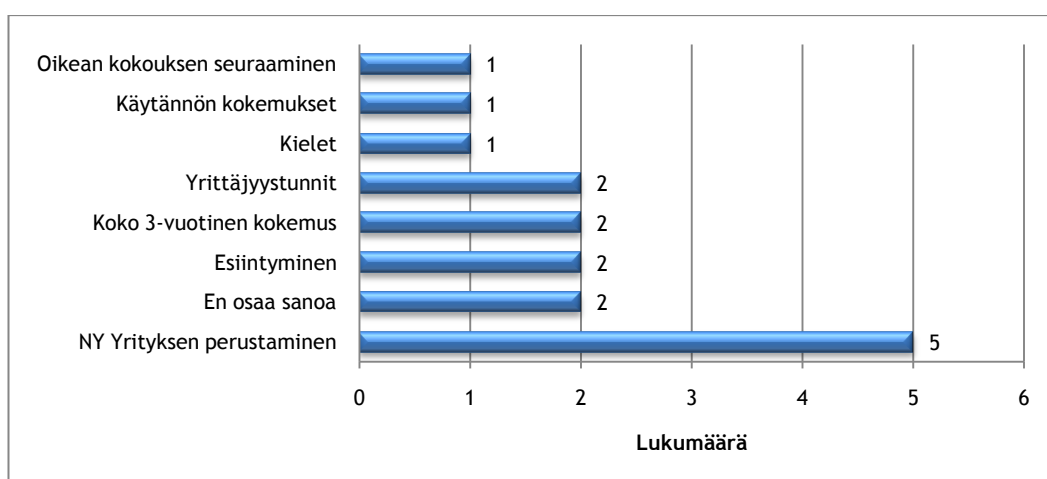
Kuvio 18: Mielenpide yrittäjyysluokan toiminnasta (f17)

Kysymyksessä 5.1 (kuvio 18) yrittäjyysluokan vastaajilta kysyttiin mielipidettä yrittäjyysluokasta. Mielenpideitä mitattiin viisiportaisella Likertin asteikolla. Vastaajan tuli olla 1= täysin eri mieltä, 2= jokseenkin eri mieltä, 3= ei samaa eikä eri mieltä, 4= jokseenkin samaa mieltä tai 5= täysin samaa mieltä. Yksi vastaajista jätti kohdan tyhjäksi. Kaikkien kohdan 5.1 väittämien keskiarvo on yli kolme ja puoli. Saaduista keskiarvoista voidaan päätellä, että yrittäjyysluokan oppilaat ovat tyytyväisiä yrittäjyysluokalla opiskeluun. Vahvimmin esiin nousee oppilaiden usko siihen, että heille on yrittäjyysluokalla opiskelemisesta hyötyä omaa tulevaisuuttaan ajatellen. Oppilaat tietävät oppineensa paljon tärkeitä asioita yrittäjyysluokalla vietettyjen vuosien aikana.

Kuvio 19: Tähänastisten opintojen paras kokemus (f16)

Kysymyksessä 5.2 (kuvio 19) yrittäjyysluokan vastaajilta kysyttiin tähänastisten opintojen parasta kokemusta avoimen kysymyksen avulla. Vastaukset kategorisoitiin jälkikäteen tiettyihin luokkiin, jolloin esimerkiksi vastaus ”yrityksen tekeminen” sekä ”yrityksen perustaminen” ovat samassa kategoriassa ”NY Yrityksen perustaminen”. Kaksi yrittäjyysluokan oppilasta jätti kohdan tyhjäksi. Vastaukset olivat melko tasaisia, mutta selkeimmin parhaana kokemuksena esiin nousi NY Yrityksen perustaminen. NY Yrityksen perustamisen suosiota yrittäjyysluokan oppilaiden keskuudessa tukee varmasti ohjelman perusidea. Ohjelman ansiosta oppilaat näkevät käytännön asioita, joita he eivät muuten koulussa koskaan näkisi.

Kuvio 20: Eniten tulevaisuuteen hyötyä tuova kokemus (16)

Kysymyksessä 5.3 (kuvio 20) kysyttiin avoimen kysymyksen avulla, mistä kokemuksesta vastaaja kokee olleen eniten hyötyä tulevaisuudessa. Myös kysymyksen 5.3 vastaukset kategorisoitiin

jälkikäteen eri luokkiin. Kaksi yrittäjyysluokan oppilasta jätti kohdan tyhjäksi. Selkeimmin esiin nousi NY Yrityksen perustaminen, muut vastaukset saivat jälleen tasaisesti kannatusta. Oppilaat kokevat NY Yrityksen perustamisen hyötyä tuovana kokemuksena varmaankin, koska kokemus on niin konkreettinen. Oppilaat oppivat oma-aloitteisuutta, vuorovaikutustaitoja, vastuunottamista, ongelmanratkaisutaitoja, tiimityöskentelyä, yrittäjyyttä sekä muita tarvittavia työelämäntaitoja.

Osion viimeisessä kohdassa 5.4 vastaajilla oli mahdollisuus antaa palautetta, kehitysehdotuksia tai kommentoida tilaan vapaasti. Vain kolme vastaaja kahdeksastatoista jätti palautetta. Kohtaa kommentoitiin seuraavanlaisesti, ”Kaikki on hyvin!”, ”Pikkusen enemmän yrittäjyystunteja 7. ja 8. luokille” sekä ”Teoriaa on liian paljon! Lisää käytännön töitä, niistä oppii suurin osa helpoiten”. Kohdan 5.4 pieni vastaajamäärä yllätti, oletuksena oli, että yrittäjyysluokalla opiskelleet oppilaat uskaltaisivat ja haluaisivat jakaa ajatuksiaan kun siihen on mahdollisuus. Teoreettinen viitekehys tukee olettamusta, sillä peruskoulussa yrittäjyyskasvatuksen tavoite on tukea sisäistä yrittäjyyttä. Sisäinen yrittäjyys liittyy asenteisiin itseään, ympäristöään ja työtään kohtaan. Vastaamattomuutta saattaa selittää teoreettisessa viitekehysessä esiintyvä sisäisen yrittäjyyden kasvu, jonka yhtenä osana on henkinen kasvu. Henkinen kasvu kuvaa työstään ottamaa ja jakamaa vastuuta, vastuun jakaminen edellyttää asennetta ja osaamista. Yrittäjyysluokalla oppilaiden sisäiset yrittäjät eivät välttämättä ole kehittyneet vielä tarpeeksi peruskoulun yrittäjyyskasvatuksen myötä.

5 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämä tutkimus etsi vastausta siihen miten yrittäjyysluokan oppilaiden yrittäjyysasenteet ovat muuttuneet kahden vuoden opiskelun aikana. Edellä esitetyt tutkimustulokset osoittavat, että tutkimukseen vastanneiden yrittäjyysluokan oppilaiden asenteet yrittäjyyttä kohtaan ovat kehittyneet verrattaessa verrokkiluokan oppilaiden asenteisiin. Yrittäjyysluokan oppilaiden asenteiden kehitys ei ole huimaa, mutta pieniä ja selkeitä muutoksia on havaittavissa.

Yrittäjyysluokan oppilailla on kehittyneempi, todenmukaisempi ja yhteneväisempi käsitys todellisesta työelämän yrittäjyydestä kuin verrokkiluokan oppilailla. Yleisesti katsoen yrittäjyysluokan oppilaiden asenne yrittäjyyttä kohtaan on positiivisempi kuin verrokkiluokan oppilaiden asenne. Yrittäjyysluokan oppilaat ovat saaneet konkreettista kokemusta ulkoisesta yrittäjyydestä. Yrittäjyysluokan oppilaat ottavat vastuuta omasta työstään aiempaa enemmän, he mieltävät vastuun enemmän positiivisena asiana, kun taas verrokkiluokkalaiset kokevat vastuun enemmän kielteisenä asiana. Yrittäjyysluokan oppilaat pitävät yrittäjyydestä ja sen tuomista asioista yleisellä tasolla. Yrittäjyyskasvatuksen myötä yrittäjyysluokan oppilaiden ajatukset yrittäjäksi ryhtymiselle ovat realisoituneet. Yrittäjyysluokkalaiset pitävät yrit-

täjyuden avoimena vaihtoehtona tulevaisuutta varten, mutta he eivät vielä tiedä tarkasti millä alalla itse haluaisivat mahdollisesti toimia.

Molempien luokkien osalta yrittäjyuden ominaispiirteiden muutokset ovat erittäin pieniä. Oletuksena oli, että yrittäjyysluokan oppilaiden ominaispiirteet nousisivat paljon selkeämmin esille kuin verrokkiluokan oppilaiden ominaispiirteet. Näin tapahtui vain yhteistyökyky, kunnianhimo sekä päämäärätietoinen ominaispiirteiden kohdalla. On mahdollista, että opettajat ovat jalostaneet yrittäjyysluokan projektit tai tehtävät niin pitkälle, että yrittäjyysluokan oppilaiden omatoimisuudelle ei ole jäänyt tarpeeksi tilaa toteutua.

Yrittäjyysluokan toimivuus osiossa tarkasteltiin ainoastaan yrittäjyysluokan mielipiteitä luokan toiminnasta, osion avulla haluttiin saada palautetta suoraan oppilailta. Yrittäjyysluokan oppilaat ovat yleisesti tyytyväisiä yrittäjyysluokalla opiskeluun, he uskovat, että yrittäjyysluokalla opiskelemisesta tulee olemaan heille hyötyä tulevaisuudessa. Oppilaat tiedostavat oppineensa paljon tärkeitä asioita yrittäjyysluokalla vietettyjen vuosien aikana.

Tutkimuksessa ilmenee selkeästi se, että yrittäjyysluokan oppilaille on tuotu esille erittäin vahvasti ulkoinen yrittäjyys. Mieleen jää kysymys: tiedostavatko oppilaat sisäisen ja ulkoisen yrittäjyuden erot? Yrittäjyysluokan toimintaa voitaisiin kehittää niin, että sen toiminnassa painottuisi enemmän sisäinen yrittäjyys ja henkinen kasvu. Peruskoulussa yrittäjyyskasvatuksen tulee painottua enemmän oppilaiden sisäisen yrittäjyuden valmiuksien kehittämiseen kuin yritystoimintaa koskeviin asioihin. Tutkimuksen kohderyhmä on Riihenmäen koulun ensimmäinen yrittäjyysluokka ja uskon, että toimintaa voidaan kehittää vielä eteenpäin.

Toteutettu kaksiosainen tutkimus mittaa enemmän ulkoista yrittäjyyttä kuin sisäistä yrittäjyyttä. Tulevaisuudessa mahdollisesti tehtävissä, yrittäjyysluokkaa koskevissa tutkimuksissa, tulee huomioida peruskoulun yrittäjyyskasvatuksen tavoitteet tarkemmin. Peruskouluikäisten yrittäjyyskasvatusta on tutkittu erittäin vähän ja siitä on saatavilla tietoa hyvin niukasti.

Yrittäjyysluokan oppilaiden yrittäjyysasenteiden mahdollisten muutosten tutkiminen oli mielenkiintoista, antoisaa sekä osittain haastavaa. Prosessin aikana opin itsestäni paljon, löysin itselleni parhaan työskentelytavan sekä sen lisäksi opin hallitsemaan stressiä. Tutkimuksen toteuttaminen mahdollisti syvemmän yrittäjyyskasvatukseen tutustumisen, jonka myötä avautui uusia asioita yrittäjyyteen liittyen. Tutkimuksen työstämisen myötä pidän itsekin oman yrityksen perustamista tulevaisuuden vaihtoehtona. Opinnäytetyön myötä oppimaani tietotaitoa pystyn hyödyntämään tulevaisuudessa työelämässä. Jälkikäteen ajateltuna joitakin asioita olisin voinut tehdä toisin, lomakkeen rakennetta voisi muokata vielä enemmän vaikka vertailtavuus siitä hieman enemmän kärsisikin. Muokkauksen avulla pystyttäisiin parantamaan oppi-

laiden vastausmotivaatiota ja näin saataisiin tarkempia tuloksia. Kokonaisuutena työn tekeminen oli kasvattava ja tarpeellinen kokemus.

LÄHTEET

- Aaltola, J. & Valli, R. 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin. 1 Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hakala, S. 2009. Nuori yrittäjä: Kyselytutkimus Riihenmäen koulun yrittäjyysluokan oppilaiden yrittäjyysasenteista. Laurea-ammattikorkeakoulu. Laurea Leppävaara. Opinnäytetyö.
- Heikkilä, T. 2004. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Hellström, S. Yrittäjyysluokka, Riihenmäen koulu Mäntsälä. (Power Point-tiedosto) (Tulostettu 13.10.2010).
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.
- Kananen, J. 2008. Kvantti: kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Kansikas, J. 2007. Kasva yrittäjyyteen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Koiranen, M. & Pohjansaari, T. 1994. Sisäinen yrittäjyys: innovatiivisuuden, laadun ja tuottavuuden perusta. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Kyrö, P. & Ripatti, A. 2006. Yrittäjyyskasvatuksen uusia tuulia. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.
- Lassila, H. 2007. Yrittäjyysasenteet Savonia-ammattikorkeakoulussa opiskelijoiden ja opettajien keskuudessa. Kuopio: Savonia-ammattikorkeakoulu.
- Leskinen, P-L. 2000. Yrittäjyyttä etsimässä: kokemuksia ja ajatuksia yrittäjyyskasvatuksesta. Helsinki: Edita.
- Luukkainen, O. & Toivola, T. (toim.) 1999. Yrittäjyyskasvatus - mitä se voi olla?: esimerkkejä yrittäjyyskasvatuksen toteutuksesta eri kouluasteilla. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Luukkainen, O & Wuorinen, J. 2002. Yrittävä elämänsenne: kasvaminen yksilönä ja yhteisönä. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Nuori Yrittäjyys: 12h -leiri -ideoita lähiympäristöön (www-sivu)
<<http://www.nuoriyrittajyys.fi/content/view/229/175/lang,finnish/>>. (Luettu 25.10.2010).
- Nuori Yrittäjyys: NY Oma talous (www-sivu)
<<http://www.nuoriyrittajyys.fi/content/section/5/82/lang,finnish/>>. (Luettu 25.10.2010).
- Nuori Yrittäjyys: NY Vuosi yrittäjänä (www-sivu)
<<http://www.nuoriyrittajyys.fi/content/section/4/80/lang,finnish/>>. (Luettu 25.10.2010).
- Nuori Yrittäjyys: Yhdistys (www-sivu)
<<http://www.nuoriyrittajyys.fi/content/view/95/128/lang,finnish/>>. (Luettu 25.10.2010).
- Opetusministeriö: Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivat. (pdf-tiedosto)
<<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/opm07.pdf?lang=fi>>. (Luettu 7.10.2010).
- Riihenmäen koulu: Koulun historia. (www-sivu) < <http://www.mantsala.fi/riihen/koulun-historia/>>. (Luettu 15.11.2010).

Riihenmäen koulu: Yrittäjyysluokka. (www-sivu)
<<http://www.mantsala.fi/riihen/yrittajyysluokka/>>. (Luettu 6.9.2010).

Riihenmäen koulu: Yrittäjyysluokka valinnaisaineiden sisällöt. (www-sivu)
<<http://www.mantsala.fi/riihen/yrittajyysluokka/yrittajyysluokka-valinnaisaineiden-sisallot.html>>. (Luettu 6.9.2010).

Ristimäki, K. 2004. Yrittäjyyskasvatus. Hamina: Oy Kotkan Kirjapaino Ab.

Tilastokeskus: Yritysrekisterin vuositilasto 2009. (pdf-tiedosto)
<http://www.stat.fi/til/syr/2009/syr_2009_2010-11-26_fi.pdf>. (Luettu 30.11.2010).

Tonttila, K. 2001. Mitä mieltä yrittäjyydestä? Yliopistosta valmistuvien nuorten asenteet yrittäjyyteen ja itsensä työllistämiseen. Helsinki: Yliopistopaino.

Vehkalahti, K. 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.

Yrittäjät: Pk-yritysbarometri 2/2010. (pdf-tiedosto) <http://www.yrittajat.fi/File/997ab319-e4e2-42ae-b67b-c23af82be67c/SY_pk_yritysbarometri_syksy2010.pdf>. (Luettu 29.12.2010).

KUVIOLUETTELO

Kuvio 1: Yrittäjyysluokan motiivit yrittäjyyteen ryhtymiselle	22
Kuvio 2: Verrokkiluokan motiivit yrittäjyyteen ryhtymiselle.....	23
Kuvio 3: Molempien luokkien vuoden 2010 motiivit yrittäjyyteen ryhtymiselle	24
Kuvio 4: Yrittäjyysluokan kielteiset motiivit yrittäjyyteen ryhtymiselle	24
Kuvio 5: Verrokkiluokan kielteiset motiivit yrittäjyyteen ryhtymiselle	25
Kuvio 6: Molempien luokkien vuoden 2010 kielteiset motiivit yrittäjyyteen ryhtymiselle	26
Kuvio 7: Sukupuolijakauma vastaajan omasta näkemyksestä yrittäjyyteen ryhtymiselle.....	27
Kuvio 8: Molempien luokkien vuoden 2010 väittämien kanssa samaa mieltä olevat	28
Kuvio 9: Väittämien kanssa samaa mieltä olevat yrittäjyysluokkalaiset	29
Kuvio 10: Väittämien kanssa samaa mieltä olevat verrokkiluokkalaiset	29
Kuvio 11: ”Yrittäjäksi ryhdytään, koska halutaan rikastua” (f71).....	30
Kuvio 12: ”Yrittäjyys on elämäntapa, joka vaikuttaa yrittäjän koko elämään” (f69)	31
Kuvio 13: ”Yrittäjän tulee kehittää jatkuvasti jotain uutta” (f72)	32
Kuvio 14: ”Yrittäjä on työtä pelkäämätön” (f67).....	33
Kuvio 15: ”Yrittäjyyteen sisältyvä riski sopii minulle” (f71)	34
Kuvio 16: Vuoden 2010 molempien luokkien tuloksien keskiarvot	36
Kuvio 17: Yrittäjyysluokan molempien vuosien tuloksien keskiarvot	37
Kuvio 18: Mieli pide yrittäjyysluokan toiminnasta (f17)	38
Kuvio 19: Tähänastisten opintojen paras kokemus (f16).....	39
Kuvio 20: Eniten tulevaisuuteen hyötyä tuova kokemus (16)	39

TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1: Yrittäjään liittyviä ominaisuuksia (Ristimäki 2004, 50).....	12
Taulukko 2: Yrittäjyyden ominaispiirteiden keskiarvot	35

LIITTEET

Liite 1: Kyselylomake

Jatkotutkimus Riihenmäen koulun yrittäjyysluokan oppilaiden yrittäjyysasenteiden kehittymisestä

1. Sukupuolesi

Tyttö

Poika

2. Omat kokemukset yrittäjyydestä

2.1 Mainitse kolme hyvää syytä ryhtyä yrittäjäksi.

2.2 Mainitse kolme kielteistä puolta yrittäjäksi ryhtymiselle.

2.3 Voisitko kuvitella jonain päivänä olevasi yrittäjä?

Kyllä

En

Miksi?

Jos vastasit kyllä, niin millä alalla?

3. Kommentoi seuraavia väittämiä. Valitse oletko samaa vai eri mieltä ja perustele vastauksesi.

3.1. Yrittäjä pystyy vaikuttamaan omaan työhönsä sekä toteuttamaan itseään.

Olen samaa mieltä

Olen eri mieltä

Koska

3.2 Yrittäjäksi ryhdytään, koska halutaan rikastua.

Olen samaa mieltä

Olen eri mieltä

Koska

3.3 Yrittäjyys on elämäntapa, joka vaikuttaa yrittäjän koko elämään.

Olen samaa mieltä

Olen eri mieltä

Koska

3.4 Yrittäjän tulee kehittää jatkuvasti jotain uutta.

Olen samaa mieltä

Olen eri mieltä

Koska

3.5 Yrittäjä on työtä pelkäämätön.

Olen samaa mieltä

Olen eri mieltä

Koska

3.6 Yrittäjyyteen sisältyvä riski sopii minulle.

Olen samaa mieltä

Olen eri mieltä

Koska

4. Millaisena persoonana koet itsesi? Ympyröi jokaiselta riviltä se vaihtoehto, joka kuvastaa sinua parhaiten.

Minä olen:

	1 Täysin eri mieltä	2 Jokseenkin eri mieltä	3 Jokseenkin samaa mieltä	4 Täysin samaa mieltä
Rohkea	1	2	3	4
Luova/Innovatiivinen	1	2	3	4
Yhteistyökykyinen	1	2	3	4
Sinnikäs	1	2	3	4
Oman tien kulkija	1	2	3	4
Joustava	1	2	3	4
Oma-aloitteinen	1	2	3	4
Muutokseen sopeutuva	1	2	3	4
Kunnianhimoinen	1	2	3	4
Päämäärätietoinen	1	2	3	4
Omistautuva/Sitoutuva	1	2	3	4

5. Palaute yrittäjyysluokan toiminnasta (Osio koskee vain yrittäjyysluokan oppilaita)**5.1 Ympyröi jokaiselta riviltä mielipidettäsi parhaiten kuvaava vaihtoehto**

Mielipiteeni yrittäjyysluokasta:

	1	2	3	4	5
	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
a. Yrittäjyysluokka on vastannut odotuksiani	1	2	3	4	5
b. Saan tarvitsemaani tukea opettajilta	1	2	3	4	5
c. Yrittäjyysluokalla opiskelemisesta on minulle hyötyä tulevaisuudessa	1	2	3	4	5
d. Jos saisin valita, valitsisin yrittäjyysluokan uudelleen	1	2	3	4	5
e. Suosittelisin yrittäjyysluokkaa kavereilleni	1	2	3	4	5

5.2 Mitä pidät tähänastisissa opinnoissa parhaimpana kokemuksena?

5.3 Mistä kokemuksesta koet olevan sinulle eniten hyötyä tulevaisuudessa ja miksi?

5.4 Alla oleville riveille voit kommentoida vapaasti. Voit antaa palautetta, kehitysehdotuksia tai voit esimerkiksi kommentoida jos koet, että opiskelussa on jotakin liikaa tai liian vähän.

Kiitos vastauksistasi!